

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การส่งเสริมวินัยนักเรียน โรงเรียนตระพังพิทยาคม ผู้รายงานได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ภารกิจและขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การส่งเสริมวินัยนักเรียน
 - 3.1 ความหมายของวินัย
 - 3.2 ความหมายของวินัยนักเรียน
 - 3.3 ความสำคัญของวินัยนักเรียน
 - 3.4 ประเภทของวินัยนักเรียน
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวินัยนักเรียน
 - 4.1 จิตลักษณะของนักเรียน
 - 4.2 ความเชื่ออำนาจในตน
 - 4.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.4 ลักษณะมุ่งอนาคต
 - 4.5 การปรับตัวทางสังคมของนักเรียน
 - 4.6 พฤติกรรมการเลียนแบบ
 - 4.7 การมีวินัยในตนเอง
5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียน
 - 5.1 สภาพครอบครัวของนักเรียน
 - 5.2 การอบรมเลี้ยงดู
 - 5.3 ความสัมพันธ์ในครอบครัว
 - 5.4 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
 - 5.5 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. การสร้างวินัยในโรงเรียน
 - 6.1 วินัยด้านความรับผิดชอบ
 - 6.2 วินัยด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
 - 6.3 วินัยด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

7. การบริหารจัดการคุณภาพตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle)
 - 7.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle)
 - 7.2 การใช้วงจร PDCA มาใช้ในการส่งเสริมวินัยนักเรียน
8. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
9. บริบทของโรงเรียนตระพังพิทยาคม
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 10.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ภารกิจและขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่ การศึกษาและโรงเรียนโดยตรง และให้โรงเรียนชั้นพื้นฐานทำหน้าที่ จัดทำหลักสูตรโรงเรียนและ พัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548 : 34)

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 11-15) ได้กำหนดระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ บริหาร และขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่โรงเรียนชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งทำให้โรงเรียนหรือ โรงเรียนมีความสำคัญ คล่องตัวในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการบริหารงานโรงเรียน ในระบบของการบริหาร บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ตาม กฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม)โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) ภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียน 4 ฝ่าย ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกันคือ
 - 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร

ท้องถิ่น

- 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

- 1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การนิเทศการศึกษา
- 1.10 การแนะแนว
- 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกัน คือ
 - 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตี้งบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
 - 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
 - 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
 - 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
 - 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
 - 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
 - 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
 - 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 - 2.11 การวางแผนพัสดุ
 - 2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี
 - 2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

- 2.14 การจัดหาพัสดุ
- 2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- 2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- 2.17 การเบิกเงินจากคลัง
- 2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- 2.19 การนำเงินส่งคลัง
- 2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกันคือ
 - 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
 - 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
 - 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
 - 3.6 การลาทุกประเภท
 - 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 - 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
 - 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 - 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
 - 3.12 การออกจากราชการ
 - 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
 - 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
 - 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
 - 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
 - 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงาน บุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป มีภาระหน้าที่ 21 อย่างด้วยกันคือ

4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 การดำเนินงานธุรการ

4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.11 การรับนักเรียน

4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย

4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.15 การทัศนศึกษา

4.16 งานกิจการนักเรียน

4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร

หน่วยงานและ สถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท) การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.20 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.21 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศจัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยกำหนดวิสัยทัศน์ หลักการ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เกิดกับตัวผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนี้

2.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

2.2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

2.2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

2.4.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

2.4.1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2.4.1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.4.1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

2.4.1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2.4.1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2.4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

2.4.2.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2.4.2.2 ซื่อสัตย์สุจริต

2.4.2.3 มีวินัย

2.4.2.4 ใฝ่เรียนรู้

2.4.2.5 อยู่อย่างพอเพียง

2.4.2.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

2.4.2.7 รักความเป็นไทย

2.4.2.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

3. การส่งเสริมวินัยนักเรียน

3.1 ความหมายของวินัย

ได้มีผู้ให้ความหมายของวินัยไว้มากมายหลายประการ ซึ่งมีประเด็นที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถสรุป ได้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2542 : 8) ได้ให้ความหมายของวินัย คือ ระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิตและสังคมมนุษย์ซึ่งจะตั้งอยู่ได้ดีเป็นผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความเข้าใจพื้นฐาน คือ ต้องมองวินัยโยงกับธรรม (ธรรมคือ ความจริงของสิ่งทั้งหลายที่มีความเป็นเหตุเป็นปัจจัยของสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นโดยเป็นเหตุเป็นผลแก่กัน) วินัยจึงมีที่มาจากกฎธรรมชาติที่นำมาวางเป็นกฎในหมู่มนุษย์

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2544 : 7) ให้ความหมายคำว่าวินัย หมายถึง แนวทางความประพฤติ หรือระเบียบแบบแผนการปฏิบัติตนของนักเรียน อันเป็นที่พึงประสงค์ และเป็นที่ยอมรับว่าเหมาะสม สอดคล้องกับความมุ่งหวังของทางโรงเรียน และสังคมทั่วไป

พูนสวัสดิ์ นาคเสน (2544 : 21) ให้ความหมายว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของสังคม ดังนั้นการส่งเสริมวินัยให้นักเรียนจึงควรครอบคลุมถึง การส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับของโรงเรียนและสังคมได้อย่างเหมาะสม

จิตติมา จักรเพชร (2544 : 9) ให้ความหมายของวินัยว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบุคคลในสังคมเป็นสิ่งแวดล้อมให้บุคคลตกอยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุขของสังคม

นงนภัส เอี่ยมลออ (2544 : 6) ได้กล่าวว่า วินัยหมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านของความประพฤติ การยอมรับในระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตลอดจนแก้ไขความประพฤติของตนเองหรือผู้อื่น โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ทั้งการดูแลให้คำแนะนำโดยใช้หลักเหตุผลหรือวิธีการลงโทษตามสภาพของสถานการณ์ที่ปรากฏอยู่

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2545 : 72) ได้ให้ความหมาย วินัย หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคม ให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน

ประหยัด ยางกลาง (2546 : 12 - 13) ได้กล่าวสรุปว่า ระเบียบวินัย คือ ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย กฎ กติกา ที่วางไว้เป็นหลักให้ประพฤติปฏิบัติหรือความสามารถในการบังคับตนเอง ให้อยู่ในกฎระเบียบเป็นการฝึกฝนจิตใจ กิริยา ท่าทาง เจตคติ สัญชาติญาณ เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดี อันก่อให้เกิดความสงบสุขในชีวิตของตนเองและความเรียบร้อยของสังคม ระเบียบวินัย มีความหมายเดียวกัน ระเบียบวินัยของโรงเรียน หมายถึง ระเบียบวินัยที่ครูและ

นักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามหรือดเว้น ถือเป็นมาตรฐานภายนอก ถ้าเป็นมาตรฐานภายในจะเน้นคำว่า วินัย และเรียกว่าวินัยในตนเอง

ราชบัณฑิตสถาน (2546 : 1077) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วินัย” หมายถึงระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ วินัยเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

ปิติ ประจวบ (2547 : 17) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของสังคมได้อย่างเหมาะสม

จรรยา กุลสุทธิชัย (2547 : 12) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติของหน่วยงานตั้งแต่หน่วยงานย่อยไปจนถึงหน่วยงานใหญ่หรือสถาบันย่อยไปสู่สถาบันใหญ่ เพื่อให้มีการปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันและก่อให้เกิดประโยชน์ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคนในสังคม

พงษ์ศักดิ์ นามกอง (2547 : 27) สรุปไว้ว่า วินัย หมายถึง การอยู่ร่วมกันในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับทางสังคม ดังนั้นการส่งเสริมวินัยให้แก่ นักเรียน จึงควรครอบคลุมถึงการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้สามารถประพฤติปฏิบัติตน ให้อยู่ในระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับของโรงเรียน และสังคมได้อย่างเหมาะสม

สำเภา พุทธปวน (2548 : 9) ได้ให้ความหมายของวินัยว่า วินัยหมายถึง ข้อกำหนดให้ยึดถือในการบังคับควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมกับ สถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่กำหนด

กฤษจา ดอนทอง (2549 : 13) ได้กล่าวถึงวินัยไว้ว่า วินัยเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ตัวเองอยู่ในกรอบข้อบังคับของกฎเกณฑ์ที่ได้มีการกำหนดขึ้น เป็นความคาดหวังของสังคมที่จะให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกที่ควร อันจะส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเอง และสังคม วินัยเป็นระเบียบที่ไม่ทำให้เกิดความยุ่งเหยิงสับสน วินัยเป็นสิ่งจำเป็นที่องค์กรต่าง ๆ จะขาดเสียมิได้ เหมือนกฎหมายของสังคมโดยทั่วไป การมีวินัยไม่ได้หมายความว่า จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัดตายตัว แต่เป็นความร่วมมือและประพฤติปฏิบัติตนในสภาพที่มีระเบียบโดยปกติธรรมดา ซึ่งบุคคลทั่วไปที่มีเหตุผลพึงปฏิบัติ

ไพฑูรย์ หงส์แพง (2549 : 18) สรุปไว้ว่า วินัย หมายถึงกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับที่สังคมหรือบุคคลกำหนดขึ้นอย่างสอดคล้องกัน อยู่บนพื้นฐานของความพึงพอใจของทุกคนในสังคม และเมื่อปฏิบัติร่วมกันแล้ว จะนำมาซึ่งความสันติสุขของสังคม

นาดยา ทับแก้ว (2550 : 13) ได้สรุปไว้ว่า วินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกที่ควรด้วยความเรียบร้อย อยู่ในระเบียบ กฎข้อบังคับของกฎเกณฑ์ และข้อปฏิบัติที่ได้มีการกำหนดขึ้น เพื่อจะได้ใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข อันจะส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองทั้งแก่ตนเอง และสังคม

อุทัย ภูเต้าสง (2552 : 12) ได้สรุปความหมายของวินัยว่า วินัยหมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีอยู่ในตนเองของคนที่แสดงพฤติกรรมออกมาให้อยู่ในกรอบ กฎ ระเบียบ แบบแผนของสังคม โรงเรียน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคม รู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบกติกาของสังคม ไม่ทำอะไรตามใจตนเอง โดยคำนึงถึงเหตุผลและมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ

ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะ (2560 : 1) สรุปไว้ว่า วินัยหมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม

ดังนั้น สรุปได้ว่าวินัย หมายถึง พฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงออกมา โดยสามารถอยู่ภายใต้ กฎเกณฑ์ กติกา มีการควบคุมตนเองไม่ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ส่งผลเสียต่อกติกา และกฎเกณฑ์ การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และส่งเสริมให้สังคมอยู่ได้อย่างปกติสุข

3.2 ความหมายของวินัยนักเรียน

วินัยนักเรียน(Student Discipline) เป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความคาดหวังและต้องการให้เกิดขึ้น เพื่อสร้างเยาวชนและคนให้ชาติให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคม ได้มีนักวิชาการและผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวินัยนักเรียนได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ม.ป.ป. : 73) ได้อธิบายไว้ว่า วินัยนักเรียน หมายถึง ความประพฤติของนักเรียนโดยนักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งหรือระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียน นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง เห็นพ้องกันกับข้อบังคับที่กำหนดให้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย อันจะนำมาซึ่งความเสมอภาคและเกิดความสันติสุขแก่สมาชิกในโรงเรียน

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2544 : 7) ได้ให้ความหมายของวินัยนักเรียนไว้ว่า วินัยนักเรียน หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Student Discipline หมายถึง แนวทางความประพฤติ ระเบียบแบบแผน การปฏิบัติตนของนักเรียนอันเป็นที่พึงประสงค์ และเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับความมุ่งหวังของโรงเรียนและของสังคมทั่วไป

ดิษฐ คำมา (2546 : 13 – 14) ได้สรุปความหมายของคำว่าวินัยนักเรียน หมายถึง ข้อกำหนดในการให้นักเรียนยึดถือในการบังคับ ควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลง ที่โรงเรียนกำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องมีการลงโทษ หรือควบคุม และนักเรียนที่มีวินัยนั้นจะเป็นผู้รู้จักกาลเทศะรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคมและแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลัง

สำเภา พุทฺธปวน (2548 : 10) ได้สรุปความหมายของวินัยนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ยุทธศิลป์ ผาอำนาจ (2550 : 18) ได้ให้ความหมายของวินัยนักเรียน หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผนข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และเมื่อนักเรียนปฏิบัติร่วมกันแล้ว จะนำมาซึ่งความสันติสุขของโรงเรียนของชุมชน และสังคมโดยรวม

ดังนั้นสรุปได้ว่า วินัยนักเรียน หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบ กติกาที่กำหนด เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนต้องการ

3.3 ความสำคัญของวินัยนักเรียน

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยไว้อย่างน่าสนใจหลายประเด็นมีทั้งคล้ายกันและแตกต่างกัน ดังนี้

สิรินาฏ สุทธจินดา (2543 : 35) ได้อธิบายว่า การมีวินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และช่วยให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติในแนวทางเพื่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม เพราะการมีวินัยเป็นรากฐานของการกระทำที่ถูกต้องเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าหากปราศจากวินัยแล้วการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมแต่ละกลุ่มก็ย่อมจะวุ่นวายสับสน การพัฒนาวินัยแก่เด็กหรือเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้เด็กหรือเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตของตนอย่างถูกต้องมีเหตุผล สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขไม่สร้างปัญหา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2544 : 7) ได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของวินัยนักเรียนไว้ว่า โรงเรียนหรือสถาบันศึกษาทุกแห่ง จำเป็นจะต้องสร้างเสริมและปลูกฝังนักเรียนของตนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง สามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน และของสังคมทั่วไป สามารถควบคุมดูแลตนเอง และสังคมส่วนรวมให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข อันจะมีผลทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ไปด้วยความสงบเรียบร้อย และนักเรียนเองก็สามารถทำการศึกษเล่าเรียนได้ด้วย ความราบรื่น ปราศจากความเดือดร้อนวุ่นวาย อันเกิดจากการที่นักเรียนขาดวินัย ยิ่งกว่านั้นการที่โรงเรียนสามารถปลูกฝังให้นักเรียนของตนให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกที่ควรด้วยตัวของเขาเอง ย่อมจะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศต่อไปด้วยดี อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ตนเอง และแก่สังคมส่วนรวมในอนาคต

กร กองสุข (2548 : 16) อธิบายว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีวินัยจะช่วยให้สามารถปรับปรุงพฤติกรรมในการแสดงออกให้ดีขึ้น มีบุคลิกภาพที่ดี มีความมุ่งมั่นทางจิตใจ กล้าแสดงออก มีความซื่อสัตย์ มีเหตุผล อดทน พึ่งตนเองได้ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ดี สามารถพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

ยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเกิดสังคมคุณภาพที่มีคุณธรรมและจริยธรรม โปร่งใส รับผิดชอบต่อบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างแท้จริง

ไพฑูรย์ หงษ์แพง (2549 : 21) สรุปเกี่ยวกับความสำคัญของวินัยนักเรียน ไว้ว่า โรงเรียน หรือสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านวินัยนักเรียน ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง เพราะเมื่อนักเรียนมีวินัยในตนเองก็สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบแบบแผนได้ ก็จะช่วยให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมในระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มีความสงบเรียบร้อย และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

กฤษจา ดอนทอง (2549 : 15) อธิบายว่า คนที่มีระเบียบวินัยนั้นเป็นผู้ที่เข้มแข็ง เป็นผู้หวังดีต่อตนเอง เป็นผู้ที่จะมีความสำเร็จในอนาคต คุณค่าและประโยชน์ของวินัยทั่วไป เป็นการฝึกอบรม กาย วาจา และจิตใจ ให้อยู่ระเบียบแบบแผนที่ดีงามเพื่อให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย วินัยของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของความเป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ และวินัยเป็นระเบียบข้อบังคับใด ๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้สามารถปฏิบัติไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ วินัยเป็นสิ่งที่มาจากพื้นฐานทางจิตใจ การทำคนให้มีวินัยต้องปรับพฤติกรรม พัฒนาจิตใจ ที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบกฎกติกาของสังคมเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง และส่วนรวม ผู้ที่มีวินัยที่ดีก็จะมีพฤติกรรมที่ดีหลายประการ เช่น ความตั้งใจในการทำงาน การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎระเบียบยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามกฎหมายของสังคม เป็นต้น

นาดยา ทับแก้ว (2550 : 13 – 14) ได้สรุปพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งทรงมีพระราชดำรัสถึงความสำคัญเกี่ยวกับวินัย จึงอาจแยกประเด็นพิจารณาความสำคัญของวินัยต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้ ดังนี้ 1) ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัย ไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอกหรือวินัยในตนเอง ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อมมั่นระหว่างสมาชิกทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ๆ อันเป็นกำลังคนที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป 2) ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ การเคารพและไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนปฏิบัติของสังคม ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข 3) ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่มีการดำเนินงานทางภาคธุรกิจอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจะต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด ดังนั้นการมีวินัยตรงต่อเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้การมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความ

ชื่อเสียงในการดำเนินงานทางธุรกิจก็มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีความเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทยมีความเคารพยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตนและตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในฐานะประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลอย่างใกล้ชิดด้วยความตระหนักในหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านอย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้เป็นวินัยในตนเองที่สำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ เป็นไปได้โดยง่าย

อุทัย ภูเต้าสง (2552 : 14) สรุปไว้ว่า การเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับเด็กมีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นการถ่ายทอดการเรียนรู้ วิธีการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมของสังคมของเรา เพื่อให้มีพฤติกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่นด้วยการสร้างวินัยในตนเองซึ่งจะช่วยให้เขาได้กระทำในสิ่งที่สังคมยอมรับ เพื่อเขาจะได้มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และจะเป็นสิ่งที่เขารู้สึกพอใจด้วยเช่นกัน

ดังนั้น สามารถสรุปความสำคัญของวินัยนักเรียนได้ว่า วินัยนักเรียนเป็นสิ่งช่วยจัดระบบระเบียบในชีวิตและสังคมของนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นรากฐานของการกระทำที่ถูกต้อง เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นสิ่งควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในสังคม วินัยนักเรียนเป็นรากฐานของเด็กและเยาวชนหรือนักเรียน การมีวินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต และช่วยให้เป็นสมาชิกในสังคมที่ประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ดีเพื่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมและประเทศชาติ

3.4 ประเภทของวินัยนักเรียน

นักการศึกษานักจิตวิทยา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้แบ่งประเภทวินัยนักเรียนโดยยึดตามวัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติไว้หลายประการดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2529 : 2 - 63) ได้จัดจำแนกระเบียบวินัยออกเป็น 3 ประเภท ดังปรากฏในเอกสารคำสอน ชุดการปลูกฝัง และเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม ดังนี้

1. การมีระเบียบวินัยในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึงการที่นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและเป้าหมายในการเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาตนเองโดยการจัดการเวลาไว้สำหรับศึกษาเล่าเรียนและการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามตารางดังกล่าวได้มีความตั้งใจเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอในทุกๆ วิชา มีการเตรียมตัวอ่านบทเรียนมาก่อนที่จะถึงเวลาเรียนและทบทวนบทเรียนทุกครั้งภายหลังจากการเรียนเข้าเรียนตรงเวลา ไม่ลอกคำตอบจากเพื่อน อีกทั้งต้องไม่เปิดโอกาสหรือยินยอมให้เพื่อนลอกคำตอบในเวลาสอบ มีการเตรียมอุปกรณ์การเรียนอย่างครบถ้วนพร้อมสำหรับการใช้อยู่ตลอดเวลา

2. การมีระเบียบวินัยในที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่นักเรียนสามารถควบคุมตนเองโดยการประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย มีการจัดตกแต่งที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่ ไม่รับประทานอาหารในห้องนอน จัดแบ่งเนื้อที่ภายในบ้านให้เป็นสัดส่วนเหมาะสมต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งต้องไม่คุยหัวเราะ จัดงานสังสรรค์ ตลอดทั้งการเปิดโทรทัศน์เสียงดังรบกวนผู้อื่น

3. การมีระเบียบวินัยในสังคม หมายถึง การที่นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เคารพปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับของสังคม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ ละเว้นการใช้สิทธิโดยรับบริการและให้บริการที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนก่อนหลังอีกทั้งมารยาทในการใช้ถนน การขับชี่ยานพาหนะโดยปฏิบัติตามกฎจราจรและมีการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เมื่อรู้เห็นการกระทำผิดระเบียบวินัยและกฎหมาย

จิตติมา จักรเพชร (2544 : 9) แบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) วินัยในตนเอง (Self-Discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้วก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับ ระเบียบการควบคุมให้มากมายและการปกครองก็จะสะดวกสบาย เพราะตนเองจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักรับผิดชอบปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) วินัยเพื่อส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอก เพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตาม ให้เกิดความ เป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลาง ๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกาย วินัยในเรื่องการทำความเคารพ เป็นต้น

จิตตานันท์ ติกุล (2545 : 15) สรุปไว้ว่า วินัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นวินัยภายนอก วินัยกลุ่มนี้เกิดจากสังคมภายนอก หรือผู้อื่นเป็นผู้ควบคุมให้มีวินัย ได้แก่ วินัยทางสังคม วินัยในโรงเรียน และวินัยในชั้นเรียน กลุ่มที่สอง เป็นวินัยในตนเอง วินัยกลุ่มนี้เกิดจากบุคคลนั้นเองเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ จูงใจ หรือควบคุมให้เกิดวินัย

ประหยัด ยางกลาง (2546 : 17) ได้แบ่งประเภทของวินัยได้ตามลักษณะและแหล่งที่มา ได้แก่ วินัยตามโครงการสร้างเสริมวินัยทั่วประเทศ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วินัยในตนเอง และวินัยสิ่งแวดล้อม วินัยที่พบโรงเรียนมี 3 ประเภท คือ วินัยแบบเฉียบขาด วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน วินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของตนเองวินัยจากแหล่งที่มา มี 3 ประเภท คือวินัยที่โรงเรียนกำหนดขึ้น วินัยที่โรงเรียนและนักเรียนกำหนดร่วมกันและวินัยที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติ ส่วนประเภทของระเบียบวินัยทั่วไปมี 2 ประเภท คือระเบียบวินัยในตนเอง และระเบียบวินัยทางสังคม

รุจิระ ภูสาร และคณะ (ม.ป.ป., อ้างถึงในไพบูลย์ ขำชนมะลี, 2548 : 28) ได้แบ่งระเบียบวินัยออกเป็น 3 ประเภทซึ่งแต่ละประเภทต่างก็มีแนวทางปฏิบัติแตกต่างกันออกไป ดังนี้ 1) ระเบียบวินัยส่วนตัว หมายถึง กฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ หรือคติประจำใจ ซึ่งแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป ได้แก่ เพศ วัย ฐานะทางสังคม ระดับการศึกษา หน้าที่การงานหรือค่านิยม เช่น การตรงต่อเวลา ไม่ประพฤติผิดศีล เป็นต้น 2) ระเบียบวินัยในหน้าที่ หมายถึง กฎเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน เช่น วินัยของครอบครัวที่ทุกคนในบ้านต้องปฏิบัติในฐานะบิดามารดา ลูกหลาน หรือผู้อาศัย วินัยของโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่น การแต่งกาย การทำความสะอาด เป็นต้น 3) ระเบียบวินัยทางสังคม ได้แก่ แนวปฏิบัติอันดีที่ทุกคนในสังคมยึดถือปฏิบัติเหมือนกัน ก็มีลักษณะเหมือนกับวินัยส่วนตัว และวินัยในหน้าที่ แต่วินัยทางสังคมมีความหมายที่กว้างกว่า ทั้งวินัยทั้งสองเกี่ยวข้องกับกลุ่มเล็กกว่าวินัยทางสังคม ตัวอย่างของวินัยทางสังคม เช่น มารยาท กฎหมาย จารีตประเพณี หลักปฏิบัติทางศาสนา เป็นต้น

เรชา ดุลยรัตน์ (2549 : 16 - 17) ได้กล่าวถึงประเภทของระเบียบวินัยไว้ว่า ระเบียบวินัยนั้นจะสามารถจัดจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน ประกอบด้วย ระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นภายใน ซึ่งเป็นกระบวนการหรือวิธีการที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยการประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและเป้าหมายในการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกอีก เช่น การจัดตารางไว้สำหรับศึกษาเล่าเรียน และการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามตารางดังกล่าว มีความตั้งใจเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอในทุก ๆ วิชา มีการเตรียมตัวอ่านบทเรียนมาก่อนที่จะถึงเวลาเรียนและทบทวนบทเรียนทุกครั้งภายหลังจากการเรียน หรือการประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย หรือสามารถประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เคารพปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับของสังคม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ซึ่งต้องเกิดขึ้นโดยไม่มีสภาพของการบังคับเพื่อให้จำยอมในการประพฤติหรือการปฏิบัตินั้น จึงถือว่าเป็นระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นภายใน ส่วนระเบียบวินัยประเภทที่สองคือ ระเบียบวินัยที่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยภายนอกมีส่วนทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติขึ้น อาจโดยหมู่คณะ ชุมชน หรือกระทั่งสังคม เช่น การอดทนตั้งใจฟังครูสอนโดยไม่ก่อกวนห้องเรียนเพราะกลัวถูกตำหนิจากครู การเข้าแถวซื้ออาหารอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยเพราะกลัวการลงโทษ การส่งการบ้านตรงตามเวลา เพราะกลัวโดนลดคะแนน เป็นต้น ซึ่งระเบียบวินัยประเภทนี้ถือได้ว่าเป็นระเบียบวินัยซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างถาวรได้หากสภาพของการบังคับหรืออิทธิพลจากปัจจัยภายนอกลดน้อยลง โอกาสที่พฤติกรรมของความไม่มีระเบียบวินัยจะเกิดขึ้นย่อมเป็นไปได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปประเภทของวินัยนักเรียน ได้ 2 ประเภท คือ วินัยในตนเอง เช่น การมีคติประจำใจ ว่าสิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ สิ่งใดเหมาะสมจะทำในเวลาใด และไม่เหมาะสมจะทำในเวลาใด หรือการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ นั้นเอง และอีกประเภทคือ วินัยทางสังคม ได้แก่การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาที่ถูกต้องของสังคม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ความสามารถในควบคุมตนเองได้ทั้งในด้านอารมณ์และพฤติกรรมของตน เพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวังและไม่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวินัยนักเรียน

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวินัยนักเรียนจากนักวิชาการ นักวิจัย และผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการส่งเสริมวินัยนักเรียน สามารถนำเสนอรูปแบบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ดังนี้

4.1 จิตลักษณะของนักเรียน

จิตลักษณะของนักเรียนนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมบางอย่างของคนดี คนเก่ง ซึ่งพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยของนักเรียนนั้น จัดเป็นพฤติกรรมหนึ่งของคนดี คนเก่ง (ธัญญรัตน์ โพธิสาร, 2548 : 18) เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นโดยมีสาเหตุจากภายนอก และสาเหตุภายในหรือที่เรียกว่า จิตลักษณะ (เกื้อกุล เพ็ชรสันทัต, 2549 : 26) และ ดวงเดือน พันธุนาวิน (2541 : 25) ได้อธิบายถึงจิตลักษณะว่า เป็นลักษณะทางจิตของคนเราที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 26) ได้ศึกษาพบว่าจิตลักษณะหลายประการที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งโดยได้นำจิตลักษณะด้านต่าง ๆ มาตั้งเป็นทฤษฎีชื่อว่า “ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม” โดยได้อธิบายเปรียบเทียบทฤษฎีนี้กับต้นไม้ไว้ว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเปรียบเสมือนต้นไม้ 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้ ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว

ในส่วนแรก คือ ดอกและผลบนต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานที่ดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม การที่ผลออกมาเป็นพฤติกรรมที่น่าปรารถนานี้ มีสาเหตุจากส่วนที่สองและส่วนที่สามของต้นไม้ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ ในส่วนที่สอง คือ ลำต้นนั้น หมายถึง จิตลักษณะ 5 ด้าน คือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือสถานการณ์นั้น ๆ) ถ้าต้องการที่จะเข้าใจอธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมชนิดใดจะต้องใช้จิตลักษณะบาง

ด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกัน จึงจะได้ผลดีที่สุด สำหรับส่วนที่สามของต้นไม้อัจฉริยะธรรม คือ รากแก้ว นั้น เป็นจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม (3) สุขภาพจิต จิตลักษณะ ทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวและอยู่ใน สภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนี้บุคคลยังมีความพร้อมที่จะ รับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการจึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากแก้วนี้อาจเป็นส่วนร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้ทำนายและพัฒนา พฤติกรรมของคนดีและคนเก่งอีกด้วย (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2544 : 35)

ดังนั้น สรุปได้ว่า จิตลักษณะหมายถึง สิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลที่สะท้อนมา จากความรู้สึกนึกคิดภายในของบุคคลและแสดงออกเป็นพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ทั้งพฤติกรรมที่อยู่ในที่ ไม่แสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็น และพฤติกรรมที่อยู่ภายนอกโดยสามารถแสดงให้ผู้อื่นเห็นได้ จิตลักษณะ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของบุคคลในการแสดงออกทั้งภายนอกและภายในซึ่งเป็นตัวสะท้อนให้เห็น พฤติกรรมของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

4.2 ความเชื่ออำนาจในตน

4.2.1 ความหมายของความเชื่ออำนาจในตน

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนได้ให้นิยามความหมายไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้ สตรีคแลนด์ (Strickland, 1997 : 221) ให้ความหมายว่า คนที่มีความเชื่อ อำนาจในตน หมายถึง คนที่มีความเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตน ไม่ว่าจะ เป็นในด้านดีหรือด้านร้ายก็ตาม

เผื่อน เฉลิมจาน (2543 : 20) ได้สรุปไว้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน เป็นความ เชื่อว่าสิ่งที่บุคคลได้รับไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือร้าย สำเร็จหรือล้มเหลวมีสาเหตุมาจากการกระทำ ความ พยายาม ความสามารถ ทักษะของตนเอง มิใช่สาเหตุมาจากโชคชะตา โอกาส

สุนทรี เรือนตระกูล (2545 : 22) ได้สรุปไว้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวของเขาเอง ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งดีหรือร้ายก็ตาม เป็นผลมาจากการกระทำ ความพยายามและความสามารถของตนเอง และตนสามารถควบคุมผลที่ เกิดขึ้นได้

พรพรรณ อุทัยวี (2544 : 20) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความคิดของบุคคลที่เชื่อว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม เป็นผลของการกระทำในอดีตหรือปัจจุบันที่เกิดจากทักษะ ความสามารถ หรือความชำนาญของตนเอง และความเชื่อว่าตนสามารถทำนายผลที่เกิดขึ้นกับตนได้ รวมทั้งสามารถควบคุมผลนั้นได้

ณัญญา มูลประพัส (2546 : 32) สรุปไว้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความคิดของบุคคลที่เชื่อว่าความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากความสามารถและการกระทำของตน

วิบูลย์ พาสี (2547 : 41 – 42) ได้ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจในตนว่า หมายถึง ความคิดของบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือสิ่งที่ไม่ดีก็ตามมีสาเหตุมาจากการกระทำในอดีตหรือปัจจุบันของตนและเชื่อว่าตนสามารถทำนายผลที่จะเกิดขึ้นกับตนได้รวมทั้งสามารถควบคุมผลนั้นได้

จากความหมายของความเชื่ออำนาจในตนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนว่า เป็นผลมาจากความสามารถ ความพยายามและการกระทำของตนเอง โดยตนสามารถควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการได้

4.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน

ความเชื่อในแหล่งอำนาจควบคุม (Locus of Control) เป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางความคิดและความเชื่อ ซึ่งเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของบุคคล การควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์นี้จะผ่านระบบคิดแล้วสื่อออกมาในรูปของบุคลิกภาพ

รอตเตอร์ (Rotter, 1996 อ้างถึงใน จันทรา พรหมมี, 2544 : 35 – 37) ได้สรุปผลงานและแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายคนเข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับอำนาจภายใน-ภายนอกตนให้ชัดเจนกว้างขวางขึ้นและได้สรุปพฤติกรรมทัศนคติเกี่ยวกับอำนาจภายใน-ภายนอกตน ในเชิงการรับรู้ในผลตอบแทนจากการกระทำของบุคคลดังนี้ คือ 1) การรับรู้ในลักษณะของโชคเคราะห์ ความบังเอิญ มีอิทธิพลของผู้อื่นบันดาลให้เป็นไปหรือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดขวัญ ด้วยอำนาจใด ๆ ที่อยู่รอบตัวเขา ผู้รับรู้ผลตอบแทนในลักษณะการเช่นนี้ ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายนอกตนเอง 2) การรับรู้ในลักษณะของผลอันเนื่องมาจากการกระทำของตนเองโดยตรง หรือจากความสามารถในตัวของเขา ผู้ที่รับผลตอบแทนในลักษณะการเช่นนี้ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายในตน

นอกจากนี้ยังได้อธิบายลักษณะทั่วไปของทัศนคติทั้งสองประการดังกล่าว โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่ว่า ผลตอบแทนอันหนึ่งที่ได้มาจากพฤติกรรมของบุคคล ย่อมก่อให้เกิดความคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกันจากพฤติกรรมอันใหม่ ความคาดหวังเหล่านี้ก่อตั้งขึ้นจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่งก่อนแล้วจึงขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ กลายเป็นบุคลิกภาพในตัวบุคคล นอกจากนั้นผลตอบแทนในแต่ละครั้งยังอาจทำให้ความคาดหวังในครั้งต่อไปสูงขึ้น หรือต่ำลงอีกด้วย และได้อธิบายต่อไปว่า ความคาดหวังโดยทั่วไปประกอบกับความคาดหวังเฉพาะของบุคคล อันเนื่องมาจากผลตอบแทนที่ได้จากอดีตจะทำให้เกิด

ทัศนคติแบบเชื่อโชคกลาง หรือเชื่อในความชำนาญ และความสามารถของตนขึ้นเป็นบุคลิกภาพประจำตัวบุคคล และทัศนคติเหล่านี้เองที่จะมีผลย้อนกลับไปสู่ความคาดหวังในผลของพฤติกรรมอันใหม่ ๆ อีก กล่าวคือ ผู้ที่เชื่อโชคกลางย่อมหวังในผลตอบแทนจากการกระทำของตนได้น้อยกว่าผู้ที่เชื่อในความสามารถหรือทักษะของตน ทัศนคตินี้ น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคนบางคนแตกต่างกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าความคิดและความเชื่อของบุคคลมีสาเหตุมาจากพื้นฐานของครอบครัว พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนหรือภายนอกตน จะเลี้ยงดูบุตรตามความเชื่อนั้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นช่วง ๆ กับเด็ก เมื่อผ่านเวลานานจนอยู่ในระยะของการสะสมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความคิดมีพัฒนาการ ซึ่งจะเคลื่อนตัวไปสู่ทิศทางของความเชื่ออำนาจภายในตนหรือภายนอกตนตามแบบของพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้

นอกจากนี้ความเชื่ออำนาจในตนยังเป็นองค์ประกอบของจิตลักษณะที่มีส่วนเกี่ยวข้องส่งผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเชื่ออำนาจในตนและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตลักษณะด้านความเชื่ออำนาจในตนของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคใต้ตอนบนกับพฤติกรรมการมีวินัย ว่าอยู่ในระดับใด และส่งผลเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร

วิบูลย์ พาสี (2547 : 43) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 – 5 ได้สรุปแนวคิดที่เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนว่า ความเชื่ออำนาจในตน เป็นจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ ทั้งเป็นผู้บริหารที่ดีและเก่ง สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้

4.2.3 พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากความเชื่ออำนาจภายในตน

ความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นภาวะจิตพื้นฐานที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้มีการศึกษารวบรวมลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ดังนี้

สตรีคแลนด์ (Strickland, 1997 : 23) ได้สรุปลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนไว้ดังนี้

(1) การต่อต้านและการคล้อยตามต่ออิทธิพลทางสังคม (Resistance and Conformity of Social Influence) ลักษณะความเชื่ออำนาจภายนอกตนมีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามผู้อื่น เพราะพฤติกรรมให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด โดยผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมี

การตัดสินใจมั่นคงและเด็ดเดี่ยว ถึงแม้ว่าจะอยู่ภายใต้ความกดดันทางสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนมักจะยอมแพ้แรงกดดันภายนอกโดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจเหนือตน ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน นอกจากนี้ ยังมีความต้องการที่จะรักษาอำนาจของตนไว้และปฏิเสธอิทธิพลต่าง ๆ จากที่อื่น

(2) การค้นหาข้อมูลและการทำงาน (Information Seeking and Task Performance) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะตอบสนองต่อความต้องการของผู้อื่นมากกว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน และมีความรู้สึกไวต่ออิทธิพลของสังคมทุกชนิดและมีการทำงานตามความต้องการของสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมุ่งอยู่ที่การทำงานโดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม การทำงานเป็นระบบระเบียบใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ แสดงความชื่นชมต่อความสำเร็จในการทำงานที่ยากและแสดงความไม่พอใจถ้าประสบความสำเร็จในงานที่ง่าย ๆ มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ สามารถค้นหาสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี จะเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากการทำงานมากกว่าจะเรียนรู้จากบุคคลอื่นหรืออิทธิพลทางสังคมเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักจะสนใจต่อการทำงานมากกว่าที่จะสนใจสิ่งแวดล้อม

(3) พฤติกรรมความสำเร็จและความสามารถ (Achievement and Competence Behavior) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมความสำเร็จ นอกจากนี้จะเป็นบุคคลที่มีความสนใจต่อการเรียนแล้ว ยังได้คะแนนดีอีกด้วย ซึ่งเป็นรางวัลที่จะกระตุ้นให้ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนประสบความสำเร็จในการศึกษา เพราะมีความเชื่อในความสามารถของตนมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนที่ต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

(4) พฤติกรรมระหว่างบุคคล (Interpersonal Behavior) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักเป็นผู้ที่มีอารมณ์ดี ไมโกรธง่าย เป็นบุคคลที่น่าสนใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น เข้ากับบุคคลอื่นได้ดี แม้จะไม่ค่อยคุ้นเคยกันมาก่อน ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนที่จะรู้สึกลำบากใจ เมื่อต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ คือ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นต่อสิ่งรอบตัว มีความพยายาม มีเหตุผล ตั้งใจทำงาน ให้ความสำคัญกับทักษะและความสามารถของตน มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรอบคอบ ทำงานเป็นระบบ และจะประสบความสำเร็จ

4.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ถือเป็นองค์ประกอบย่อยของปัจจัยทางด้านจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านวินัย หรือส่งผลให้บุคคลแสดงออกในด้านต่าง ๆ ที่แสดงออกมาให้เห็นหรือไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมีผู้ศึกษา ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 10) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงชาวสหรัฐอเมริกาได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการว่า “ความต้องการของบุคคลนั้น จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด กล่าวคือเมื่อความต้องการลำดับที่หนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะเกิดความต้องการใหม่ขึ้น เรียงลำดับขั้นต่ำขึ้นไปจนสูงสุด” แบ่งออกเป็น

1) ความต้องการทางกายภาพ

เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่พัก เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งในสภาพการปฏิบัติงานเหล่านี้เพื่อต้องการหาเงินให้ได้เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการ

2) ความต้องการด้านความปลอดภัยและความมั่นคง

เป็นความต้องการความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งทางกายภาพและจิตใจ เช่น ต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีการประกันสุขภาพ และประกันสังคม ฯลฯ ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าของกิจการจะต้องมีการจัดเตรียมให้กับพนักงาน

3) ความต้องการมีส่วนร่วมในสังคม

ธรรมชาติของมนุษย์ต้องการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นทีม ดังนั้นสภาพแวดล้อมในองค์กรก็เปรียบเสมือนสภาพแวดล้อมในสังคม

4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง

คือความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่นในองค์กร ทำให้มนุษย์รู้สึกเชื่อมั่น และภาคภูมิใจในตัวเอง

5) ความต้องการความสำเร็จสูงสุด

คือความต้องการที่จะบรรลุความสำเร็จสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งจะได้รับการตอบสนองโดยการได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายที่ทำท้าทายความสามารถ

สรุป จากทฤษฎีของ Maslow นี้แสดงให้เห็นว่าลำดับขั้นความต้องการของบุคคลนั้นเป็นเรื่องสำคัญ การจูงใจพนักงานจะประสบความสำเร็จได้ ถ้าสามารถสนองความต้องการของพนักงานเหล่านั้นได้ ในทางกลับกัน การจูงใจอาจไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าไม่สามารถสนองความต้องการที่แท้จริงของบุคคลนั้นได้ หรือการสนองความต้องการข้ามลำดับขั้นไป เช่น การสนองความต้องการอาจเป็นการเปล่าประโยชน์ที่จะสนับสนุนให้พนักงานก้าวหน้าเฉพาะตำแหน่งงานในขณะที่เขายังคงต้องการเงินเดือนที่มากกว่านี้ เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองเท่านั้น

ลัดดาวัลย์ หมื่นแก้ว (2543 : 25) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตสังคมกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพของบัณฑิตพยาบาลที่กำลังศึกษาและที่จบการศึกษาแล้วของบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า พยาบาลกลุ่มที่กำลังศึกษาปริญญาโท ถ้ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ก็จะมีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานดีกว่ากลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

ธีระชน พลโยธา (2545 : 26) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแรงจูงใจและความปรารถนาของบุคคลที่ตั้งใจจะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายประสบความสำเร็จ ด้วยความพยายาม วิริยะ อุตสาหะ มีความอดทน และไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น

พรชัย หนูแก้ว (2546 : 30) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึงแรงขับให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่น บากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อทำความดี ทำงานอย่างเต็มที่ ขยันขันแข็ง มีความพยายาม และมีพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ โดยไม่หวังผลตอบแทนหรือรางวัลแต่อย่างใด แต่จะมีความปรารถนาที่จะทำกิจกรรมให้ได้ดีและประสบความสำเร็จตามที่ต้องการเป็นสำคัญ

ธัญญรัตน์ โปธิสาร (2548 : 32) ได้สรุปไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจและความปรารถนาของคนในการที่จะทำงานต่าง ๆ ให้ดีและประสบผลสำเร็จ ด้วยความมานะพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสำคัญหลายพฤติกรรม เช่น ความมั่นใจในจิตใจ พฤติกรรมรับผิดชอบ ดังนั้นจึงให้คาดได้ว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีพฤติกรรมมีวินัยมากกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

เอกพจน์ สืบชาติ (2549 : 35) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความปรารถนาหรือความต้องการของบุคคลที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเพียรพยายาม ความอดทนให้ประสบความสำเร็จเพื่อบรรลุมาตรฐานอันดีเลิศ แม้จะยุ่งยากลำบากก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง มีความสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

ดารุวรรณ ศรีแก้ว (2549 : 24) ได้สรุปไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ตามที่ตนเองตั้งใจเอาไว้ โดยมีการตั้งเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองและทุ่มเทอย่างเต็มความสามารถที่ตนมีอยู่

สฎายุ ธีระวณิชตระกูล (2549 : 60) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงขับ (Drives) ที่กระตุ้นทำให้บุคคลเอาชนะอุปสรรค และมุ่งมั่นที่ท้าทายความสามารถ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

มณฑิรา เกิดพิพัฒน์ (2550 : 19) ได้สรุปความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ตนเองปฏิบัติอยู่ โดยไม่ย่อท้อต่อ

อุปสรรค พยายามคัดสรรวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีความทะเยอทะยานที่จะนำพาตนเองไปสู่ความสำเร็จ ต้องการความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ต้องการแข่งขันกับมาตรฐานที่ดีของตัวเอง เพื่อให้การปฏิบัติงานของตนเองดีขึ้น ๆ ขึ้นไป เพื่อบรรลุมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ เมื่อประสบความสำเร็จจะมีความพอใจ สบายใจ หากไม่ประสบความสำเร็จ จะเกิดความวิตกกังวล ไม่สบายใจ และบุคคลนั้นก็พยายามต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งความหวังไว้

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2550 : 18) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึงแรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนเองตั้งไว้

ดังนั้น สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง พฤติกรรมภายในของบุคคลที่ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการให้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี โดยมีการตั้งเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองและทุ่มเทอย่างเต็มความสามารถที่ตนเองมีอยู่ โดยมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกต่าง ๆ หรือมีผู้ที่ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่าง หรือปรารถนาจะมีหรือจะเป็นในสิ่งที่มีผู้อื่นเคยทำและประสบความสำเร็จมาก่อนแล้ว

4.4 ลักษณะมุ่งอนาคต

4.4.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคตถือเป็นองค์ประกอบย่อยของปัจจัยทางด้านจิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านวินัย หรือส่งผลให้บุคคลแสดงออกในด้านต่าง ๆ ที่แสดงออกมาให้เห็นหรือไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมีผู้ศึกษา ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต ดังนี้

เซกจินเนอร์ (Seginaer and others, 1991 : 224 - 237) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตโดยการรวบรวมความคิดจากนักจิตวิทยาอื่น ๆ ว่าลักษณะมุ่งอนาคตเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ไร้เดียงสาของแต้และบุคคลสำหรับพยากรณ์อนาคต ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน ความปรารถนา ความหวังและความกลัวเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของเหตุการณ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งจินตนาการในอนาคตของแต่ละบุคคลความต้องการ ค่านิยมของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งใจด้านอารมณ์และคุณสมบัติด้านสติปัญญา

ธัญญารัตน์ โภธิสาร (2548 : 28) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จุฑามาศ ชื่นจิตร (2550 : 10) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึงการมองอนาคตของบุคคลซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้นจะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกลและวางแผนเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางการแก้ไขปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามและอดได้รอได้ เพื่อความสำเร็จในอนาคต

ดังนั้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีสาเหตุมาจากการกระทำหรือพฤติกรรมในปัจจุบัน ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์มาจากจิตใจภายในของบุคคล โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสามารถวางแผน แก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น สามารถรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้ หรือเป็นบุคคลที่มองการณ์ไกล หรือเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์

4.4.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ธัญญารัตน์ โพธิสาร (2548 : 28) อธิบายว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นสิ่งที่ควบคุมให้บุคคลจะกระทำ หรือไม่กระทำ พฤติกรรมบุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไรลักษณะมุ่งอนาคตจึงน่าจะเป็นตัวกำหนดให้เกิดพฤติกรรมมีระเบียบวินัย

จุฑามาศ ชื่นจิตร (2550 : 11) ได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีที่มีจริยธรรมสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนเพื่ออนาคตมีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

ดังนั้น สามารถสรุปความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดี บุคคลที่ไม่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะเป็นคนที่ไม่มีการวางแผนและวางแผนเป้าหมายในชีวิต ยากที่จะทำกิจการสิ่งให้ประสบความสำเร็จได้

4.5 การปรับตัวทางสังคมของนักเรียน

การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่ส่งผลต่อวินัยของนักเรียน ซึ่งมีนักวิชาการและผู้สนใจได้อธิบายเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมไว้ดังนี้

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2545 : 64) ได้สรุปไว้ว่า การปรับตัวคือ การที่บุคคลสามารถสร้างหรือขัดเกลาพฤติกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคม หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นเป็นผลของความพยายามของบุคคลที่จะปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ และถ้าบุคคลนั้นปรับตัวแล้วและอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ อย่างมีความสุข แสดงว่าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี

อมิลตรา เฟ็งคำบั้ง (2546 : 15) อธิบายว่า สิ่งมีชีวิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายได้เท่านั้นที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ต่อมานักจิตวิทยาได้ขอยืมคำว่า “การปรับตัว” ทางจิตวิทยามาใช้ในความหมายทางจิตวิทยาในการศึกษาและเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์นี้จำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องการปรับตัวทั้งในแง่จิตวิทยา และจิตวิทยาในแง่

ชีววิทยาได้แก่ การปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของร่างกาย ส่วนในแง่ จิตวิทยา (Adjustment) หมายถึง การปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของจิตใจสำหรับนักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจเรื่อง การปรับตัวในแง่จิตวิทยามากกว่าแง่ชีววิทยาในด้านจิตวิทยาได้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านการปรับตัวให้เป็นไปตามแรงผลักดันสองอย่างตามที่นักจิตวิทยาได้วิเคราะห์ไว้ดังนี้

- 1) แรงผลักดันภายนอกซึ่งหมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม
- 2) แรงผลักดันภายในหรือแรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกาย และ

จากประสบการณ์ทางสังคมที่เรียนรู้ในอดีต

กาญจนา คำเพราะ (2552 : 53) ได้สรุปไว้ว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับปรุงตนเอง อันเนื่องมาจากการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในตนเอง หรือสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยการแสวงหาวิธีการตอบสนองที่เหมาะสมทางกาย หรือจิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสังคมนั้นได้อย่างปกติสุข

สรุปได้ว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับปรุงตนเอง อันเนื่องมาจากการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในตนเองหรือสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยการแสวงหาวิธีการตอบสนองที่เหมาะสมทางกาย หรือจิตเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสังคมนั้นได้อย่างเป็นปกติสุข การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน ซึ่งมีปัจจัยย่อย ดังนี้

4.5.1 ความสามารถในการปรับตัว

ความสามารถในการปรับตัวถือเป็นองค์ประกอบย่อยของปัจจัยทางด้านการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านวินัย หรือส่งผลให้บุคคลแสดงออกในด้านต่างๆ ที่แสดงออกมาให้เห็นหรือไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมีผู้ศึกษา ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการปรับตัว ดังนี้

สุภาณี เจียมศักดิ์ (2543 : 19) ได้สรุปความหมายของการปรับตัวว่า หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนองของบุคคลเมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือสิ่งแวดล้อมของตนเองเพื่อปรับให้คงสภาวะความสมดุลของร่างกาย จิตใจและสังคม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544 : 28) ได้อธิบายว่า การปรับตัว หมายถึง การนำเอาแบบอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นของตนเพื่อที่ตนเองจะได้เป็นที่ยอมรับของสังคม การเลียนแบบ จะช่วยให้เกิดความอบอุ่นใจและมีความมั่นใจมากขึ้น เช่น บุคคลที่ชอบแต่งตัวไว้ทรงผมตามอย่างดาราภาพยนตร์ เป็นต้น

ลักขณา สริวัฒน์ (2545 : 64) สรุปไว้ว่า ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลสามารถสร้างหรือขัดเกลาพฤติกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคม หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขทั้งทาง

ร่างกายและจิตใจ ไม่เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นเป็นผลของความพยายามของบุคคลที่จะปรับสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือด้าน อารมณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ และถ้าบุคคลนั้นปรับตัวแล้วและอยู่ใน สภาพแวดล้อมนั้น ๆ อย่างมีความสุข แสดงว่าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี

ธาราวดี อธิมาทรานนท์ (2548 : 14) ได้สรุปไว้ว่า การปรับตัว หมายถึง การ ที่บุคคลปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไปและกลุ่ม โดยที่บุคคลต้องมีการ ปรับหรือปรับปรุงพฤติกรรมและความต้องการต่างๆเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ขึ้น ซึ่งบุคคลที่มีการปรับตัวทางสังคมที่ดีจะต้องมีความรู้และมีทักษะทางสังคม เป็นบุคคลที่มีความ มั่นคงในจิตใจ เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เข้าใจเรื่องการวางแผนงานต่างๆและเป็นการ กระตุ้นให้เขาแสดงความช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของเขา สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ และมีความเป็นกันเอง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

4.5.2 สาเหตุของการปรับตัวทางสังคม

วรารณ ตรีภูมิตินันท์ (2544 : 2 – 3) อธิบายสาเหตุของการปรับตัวไว้ว่า

(1) เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ซึ่งตลอดชีวิตของมนุษย์นั้น ย่อมต้องผ่านการ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา คลอดออกมาเป็นทารกแรกเกิด และเติบโตมาจนถึงทุกวันนี้ ล้วนแต่ต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงมาโดย ตลอด ซึ่งทุกคนต้องปรับตัวเพื่อจะอยู่รอดให้ได้ในแต่ละช่วงของชีวิต เช่น เมื่อเป็นทารกต้องดูนมซึ่งเป็นของเหลว แต่พอโตขึ้นมาต้องเริ่มทานกล้วย ข้าว ต้องหัดเคี้ยว หากคนเราไม่ยอมรับการเปลี่ยนก็จะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ นี่คือการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของชีวิต

(2) เพื่อความสุข หรือการไม่มีทุกข์ เพื่อให้เรายอมรับสภาพที่เกิดขึ้นแล้ว พยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เลวร้าย ให้บรรเทาเบาบางลง เมื่อปัญหาถูกขจัดให้หมดไป ความทุกข์ ก็หมดไปด้วย ความสุขสบายใจก็ย่อมเกิดขึ้น

4.5.3 คุณลักษณะของบุคคลที่มีการปรับตัว

มอร์ริส (Morris and others, 1990 : 514 : 515) ได้เสนอว่า คนที่มีการ ปรับตัวดี มีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) สามารถรักษาสมดุลระหว่างการคล้อยตามสังคม กับความเป็นตัวของตัวเอง
- (2) รู้จักควบคุมตัวเองและมีความกลมกลืน

(3) สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ตามความเหมาะสม ขณะเดียวกันก็รู้จักปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับตนเองด้วย

(4) รู้จักจุดเด่นและจุดอ่อนของตัวเอง

(5) มีความนับถือและเชื่อมั่นในตัวเอง พร้อมทั้งจะเผชิญกับความขัดแย้งในจิตใจ และปัญหาความยุ่งยากต่างๆ โดยไม่วิตกกังวลมากเกินไป

กาญจนา คำเพราะ (2552 : 56) ได้อธิบายถึงการปรับตัวทางด้านสังคมไว้ว่า การที่บุคคลจะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

(1) มาตรฐานทางสังคม (Social Standards) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้จะเข้าใจความถูกต้องของสังคม

(2) ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับเพื่อนและคนแปลกหน้า สามารถทำตนเป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น มีความสนใจปัญหา และกิจกรรมต่างๆ

(3) แนวโน้มทางสังคม (Social Tendencies) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับสถานการณ์หรือสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม

(4) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าจะได้รับความรัก และการดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความอบอุ่นปลอดภัย และมั่นใจตนเองในความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

(5) ความสัมพันธ์ในโรงเรียน (School Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าจะได้รับความรักจาก ครู อาจารย์ และมีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน

(6) ความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Relation) หมายถึง การที่บุคคลเข้ากับผู้อื่นในชุมชนได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชุมชนของตนเอง เข้าสมาคมกับคนแปลกหน้าได้ มีความพอใจในกฎเกณฑ์ และสวัสดิภาพชุมชน

4.5.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปรับตัวของนักเรียน

พฤติกรรมของบุคคลย่อมมีปัจจัย หรือสาเหตุ นักจิตวิทยาได้พยายามอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมโดยสร้างเป็นรูปแบบแนวคิดหรือทฤษฎีต่างๆ เช่นรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2541 : 15) อธิบายว่าเป็นรูปแบบประเภทหนึ่งของทฤษฎีต่าง ๆ ที่ศึกษาสาเหตุของ พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารของหัวหน้า นักจิตวิทยาทางสังคมกลุ่มหนึ่ง คือ แมตต์สัน และเอ็นเลอร์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541 ; อ้างอิงมาจาก Magnusson and Endler. 1977) ได้ประมวลทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม สรุปได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุได้ถึง 4 ประเภท คือ 1) ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบัน 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) อาจวิเคราะห์ได้โดยการใช้

การวิเคราะห์ความ แปรปรวนแบบ สองทางด้วยตัวแปรทางจิตและสถานการณ์เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว มีพฤติกรรมเป็นตัวแปรตาม นอกจากนั้น ในการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมตามรูปแบบทฤษฎีสัมพันธ์นิยมนี้ ยังมีตัวแปรสาเหตุประเภทที่สี่คือ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์หรือที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic Interaction) เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นผลของ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิมของเขาทำให้เกิดจิตลักษณะตาม สถานการณ์ในบุคคลนั้นขึ้น เช่น ทศนคติต่อสถานการณ์นั้น หรือต่อพฤติกรรมที่จะทำความวิตกกังวล ตามสถานการณ์และความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องนั้นเป็นต้น ซึ่งอาจวัดได้ในเชิงปริมาณในคุณภาพ ด้านหนึ่ง (กาญจนา คำเพราะ, 2552 : 60 – 61)

จากลักษณะต่างๆที่กล่าวมานั้น เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลที่สามารถ ปรับตัวได้ดีสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะต้องเป็นคนที่เข้าใจตนเอง รู้จักตนเอง พร้อมทั้งจะ เผชิญกับความความขัดแย้งตลอดเวลา สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี ตลอดจนสามารถ ยอมรับสภาพความเป็นจริงของตนเองได้ ซึ่งแตกต่างกับบุคคลที่เกิดความยุ่งยากในการปรับตัว ที่จะมี ลักษณะไม่มั่นคงทางอารมณ์ ไม่รู้จักยืดหยุ่น มักมีอาการเจ็บป่วยทางร่างกายร่วมด้วย และทำให้หย่อน สมรรถภาพในการดำเนินชีวิต

4.6 พฤติกรรมการเลียนแบบ

พฤติกรรมการเลียนแบบถือเป็นองค์ประกอบย่อยของปัจจัยทางด้านการปรับตัวทาง สังคมของนักเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านวินัย หรือส่งผลให้บุคคลแสดงออกในด้านต่าง ๆ ที่แสดง ออกมาให้เห็นหรือไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมีผู้ศึกษา ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเลียนแบบ ดังนี้

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544 : 28) กล่าวว่า การเลียนแบบ เป็นการนำเอาแบบอย่าง ของบุคคลอื่นมาเป็นของตน เพื่อที่ตนเองจะได้เป็นที่ยอมรับของสังคม การเลียนแบบจะช่วยให้เกิด ความอบอุ่นใจและมีความมั่นใจมากขึ้น เช่น บุคคลที่ชอบแต่งตัว ไว้ทรงผมตามอย่างดารารายานตร์ เป็นต้น

อุทัย ดุลยเกษม (2545 : 50 – 52) ได้สรุปถึงการเลียนแบบไว้ว่า การเลียนแบบเป็นเรื่องปกติในสังคมมนุษย์ การเลียนแบบมีหลากหลาย เช่น การเลียนแบบในการพูด การเลียนแบบการ แต่งกาย แม้แต่บางตนก็เลียนแบบการดำรงชีวิตของคนที่คุณชอบ การเลียนแบบเป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ของมนุษย์ มนุษย์เราเรียนรู้หลาย ๆ เรื่องในชีวิตผ่านการเลียนแบบคนอื่นโดยไม่จำเป็นต้องมีคนสอน เด็กเรียนรู้หลาย ๆ อย่างจากการเลียนแบบผู้ใหญ่ ในกรณีที่เด็กเลียนแบบเด็กก็จะต้องมีความชอบหรือ มีฉันทะในสิ่งที่ตัวเขาเลียนแบบ เราจะทำอย่างไรให้เกิดการเลียนแบบในสิ่งที่เป็นประโยชน์มิใช่เป็น การเลียนแบบที่ก่อให้เกิดโทษ จะทำให้เด็กรู้การเลียนแบบโดยผ่านการคิดไตร่ตรองอย่างไร

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2550 : 153 - 154) กล่าวว่าพฤติกรรมตามแนวคิดทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมเชื่อว่า กระบวนการคิดมีส่วนให้เกิดพฤติกรรมที่มีเป้าหมายสิ่งเร้า นอกจากนี้ ความรู้สึก ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมของบุคคลต่างก็มีความสัมพันธ์กัน

นิลบล เจริญพีช (2550 : 7 - 8) สรุปได้ว่า พฤติกรรมเลียนแบบหมายถึง การกระทำที่พยายามทำให้เหมือนบุคคลอื่น เพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถมองเห็นได้หรือสังเกตได้ เช่น การเดินการนั่ง การพูด การแต่งตัว การเล่น เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มหรือบุคคลในสังคม นอกจากนี้ ยังได้อธิบายว่าบุคคลมีพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เนื่องมาจากค่านิยม และเจตคติส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตนและส่วนหนึ่งที่มีสัมพันธ์หรือร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมนั้นด้วย

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของพฤติกรรมการเลียนแบบ ได้ว่า พฤติกรรมเลียนแบบ หมายถึง การกระทำที่บุคคลปฏิบัติตามสิ่งที่มีอิทธิพลรอบข้าง เช่น บุคคล ธรรมชาติ สิ่งของ จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับ อาจจะเป็นพฤติกรรมด้านสร้างสรรค์ หรือเชิงบวก และพฤติกรรมด้านที่ไม่สร้างสรรค์ หรือพฤติกรรมเชิงลบ แต่เป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อบุคคลในขณะเวลานั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่กระจายและยอมรับกันอย่างแพร่หลาย

4.7 การมีวินัยในตนเอง

4.7.1 ความหมายของวินัยในตนเอง

ผู้รายงานได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความหมายของวินัยในตนเองจากนักวิชาการ หรือผู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องวินัยในตนเองหลาย ๆ คน ดังนี้

กรมวิชาการ (2542 : 155-156) ให้ความหมายไว้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่ราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

ธิติมา จักรเพชร (2544 : 13) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า คือ ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมให้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง โดยไม่ได้เกิดจากกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสังคมแต่เกิดจากการเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ และไม่ก่อความเดือดร้อนร้ายให้ตนเองและสังคม

จิตตานันท์ ติกุล (2545 : 16) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยการควบคุม นั้นเกิดจากแรงกระตุ้นภายใน และพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นต้องสอดคล้องกับกฎระเบียบอันดีงามของสังคม

เทียง แหวนวงษ์ (2546 : 11) สรุปได้ว่า การมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก ซึ่งลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองประกอบด้วย 4 ลักษณะ คือ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความตรงต่อเวลา และยอมรับการกระทำของตนเอง

สิรินภรณ์ บุญสำเร็จ (2546 : 26) สรุปไว้ว่า วินัยในตนเองหมายถึง ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ในการปฏิบัติตนที่ไม่ขัดต่อกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎเกณฑ์ของสังคม

ไพฑูรย์ หงษ์แพง (2549 : 20) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความเต็มใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับของตนเอง และของสังคม ที่มีความสอดคล้องกัน โดยไม่ต้องมีปัจจัยหรืออำนาจอื่นมาบังคับและควบคุม

พิชัย วาจนสุนทร (2551 : 9) สรุปว่าการที่รู้จักควบคุมตนเองโดยไม่ต้องมีอำนาจภายนอกมาคอยบังคับให้ต้องทำ เช่น บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในปัจจุบันและอนาคต รู้จักบังคับใจตนเอง ตั้งใจไม่คิดเอาเปรียบเมื่อทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับดี รู้จักการดำเนินการอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม รู้จักควบคุมตนเองให้เป็นไปตามต้องการ และรู้จักรับผิดชอบหน้าที่

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ในการประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกาของสังคม เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ มีการประพฤติปฏิบัติโดยคำนึงว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร โดยมีความรู้สึกสำนึกมาจากจิตใจของตนเอง โดยไม่ต้องมีผู้อื่นมาคอยควบคุมสั่งการ

4.7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเกิดวินัยในตนเอง

การมีวินัยในตนเองของบุคคลนั้นเกิดมาจากปัจจัยที่แตกต่างกันและเป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ได้มีนักวิชาการและผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเกิดวินัยตนเองของบุคคล และได้อธิบายเกี่ยวกับการเกิดวินัยในตนเองไว้อย่างน่าสนใจ ได้แก่

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2542 : 29 – 32) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง โดยยึดแนวทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของ เพก และฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) เชื่อว่า การควบคุมของอีโก (Ego Control) และการควบคุมของ ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล พลังควบคุมของอีโก้และซุปเปอร์อีโก้ ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำของตนไม่เท่ากัน ซึ่งส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเอง จากที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อ

การมีวินัยในตนเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสอนของครูก็มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เช่นกัน ส่วนการจัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมีความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป

ลบ ไชยสะเกิจ (2547, อ้างถึงใน พิชัย อันปัญญา, 2552 : 18 – 19) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยของบุคคลแต่ละคนนั้น นักทฤษฎีจิตวิทยา เชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเองหรือเกิดความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น ซึ่งทฤษฎีของ โมวเวอร์ (Mower) ได้อธิบายว่า ทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดู โดยการเรียนรู้จะเกิดจากสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กจะเกิดขึ้นหลายระดับและขั้นตอน โดยโมวเวอร์ (Mower) กล่าวว่า การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่แรกเกิด จนกระทั่งเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ จุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น การเรียนรู้ของทารกจะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนดังนี้

1) จุดเริ่มต้นอยู่ที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น ทิวก็โต้มนม ร้อนก็ได้ อาบน้ำ เมื่อทารกได้รับความรู้สบายใจ พอใจ ความรู้จะติดตราตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น

2) ขั้นตอนต่อมาเมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนพอใจแล้ว สิ่งที่เกิดควบคู่กับเหตุการณ์นี้อยู่เสมอทุกครั้ง คือการปรากฏตัวของมารดาหรือผู้เลี้ยงดู

3) การรับรู้ขั้นตอนต่อมาของเด็กก็คือ ความสุข ความพอใจของเด็กที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดจากมารดา ทำให้การปรากฏตัวของมารดาก่อให้เกิดความพอใจ และความสุขแก่เด็กได้

ไพบูลย์ ขำขันมะลี (2548 : 17) ได้สรุปไว้ว่าความมีวินัยในตนเองเป็นคุณสมบัติสำคัญที่บุคคลควรมี เพราะผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีคุณธรรม ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล ไม่ก่อความวุ่นวายแก่สังคม การศึกษาทฤษฎีที่ว่าด้วยการเกิดวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้ทราบว่าวินัยในตนเองมีที่มาอย่างไรเพื่อที่จะได้ปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้

ดังนั้น สามารถสรุปเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองได้ว่า วินัยในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถสร้างได้โดยเริ่มจากวัยเด็ก ผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบเด็ก ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ที่มีหน้าที่ดูแลเด็กโดยตรงจะต้องสร้างความมีวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก โดยเฉพาะครูจะต้องสร้างกิจกรรม กฎระเบียบ กติกา ในการสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีวินัยในตนเอง จะทำให้เด็กมีภูมิคุ้มกันในตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิด ของนักวิชาการ นักวิจัย และผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวินัยนักเรียนมาก่อนหน้านี้ สามารถสรุปสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัย หรือส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาไว้มากมายหลายสาเหตุหรือหลายองค์ประกอบ และสามารถสรุปหรือประมวลเนื้อหาสาระออกเป็นปัจจัยหลัก ๆ ดังนี้

5.1 สภาพครอบครัวของนักเรียน

สภาพครอบครัวของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์มีวินัยของนักเรียน ได้มีนักวิชาการ นักวิจัย และผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ได้ให้แนวคิดไว้มากมาย ดังนี้

ธีระพล คล้ายสิงห์ (2546 : 13 – 14) ได้สรุปแนวคิดในเรื่องความสำคัญของสภาพครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งทางสังคมถือเป็นสถาบันขั้นต้นหรือขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพและอุปนิสัยของเด็ก บิดา มารดาอย่ามองเป็นทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่บุตร เป็นตัวอย่าง เป็นครูคนแรกที่จะสอนให้บุตรเรียนรู้สังคมเป็นเพื่อนคนแรกที่บุตรได้พบและเป็นสิ่งแวดล้อมสิ่งแรกที่บุตรได้เห็นตั้งแต่เกิด การพัฒนาของเด็กในครอบครัว ในระยะเริ่มต้นนี้เองที่มีผลต่อเด็กเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ถ้าเด็กได้รับการฝึกอบรมให้รู้จักค่านิยมที่ดีก็เชื่อว่าเป็นการยากที่เด็กจะประพฤติผิดต่อไปในอนาคต ในทางตรงกันข้ามหากเด็กไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือกล่อมเกลาคำที่ดี ก็อาจเป็นไปได้ว่าในอนาคตข้างหน้าเด็กจะประพฤติผิด

สุกันยา มะละโยธา (2550 : 16) สรุปไว้ว่า ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการของเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสติปัญญา ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนเป็นอันมาก เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับเก็บประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม สติปัญญาประกอบด้วยความสามารถด้านความเข้าใจ ความจำการแปลความ การสร้างความคิดรวบยอด แก้ปัญหา และคิดหาเหตุผล สิ่งเหล่านี้คือ เครื่องมือในการเรียนรู้ตนเอง แต่สติปัญญามนุษย์มีธรรมชาติเป็นศักยภาพ (Potential) ต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่ดีจึงเจริญเติบโตได้เต็มที่ สิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาเด็กให้มีสติปัญญาเต็มตามศักยภาพ แต่ในทางตรงกันข้าม สิ่งแวดล้อมที่ด้อยจะยังผลให้สติปัญญาเด็กไม่พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า สภาพครอบครัวของนักเรียน หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลต่อพัฒนาการของนักเรียน และส่งผลต่อการเจริญเติบโต และสร้างค่านิยมที่ดีหรือไม่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกในอนาคต สภาพครอบครัวของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านต่าง ๆ และส่งผลต่อวินัยของนักเรียน

5.2 การอบรมเลี้ยงดู

มีนักวิชาการ นักการศึกษา และนักจิตวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และผู้ปกครองที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ได้อธิบายเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูไว้หลายประการ ดังนี้

วรพรรณ บุญวรโชติ (2544 : 17 – 18) สรุปไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เป็นเรื่องของการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และวิธีการปฏิบัติของแต่ละครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู จัดเป็นสิ่งแวดล้อมประการหนึ่งของบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมของเขาจากกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการที่บุคคลได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจึงทำให้บุคคลในสังคมมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูทางสังคมมิได้มีเฉพาะในวัยเด็ก แต่เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิตของมนุษย์ ผู้กระทำหน้าที่นี้อาจจะกระทำทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ การอบรมเลี้ยงดู ของพ่อแม่จะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบัน และศักยภาพของการกระทำในอนาคต พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

สิรินภรณ์ บุญสำเร็จ (2546 : 32) ได้กำหนดวิธีการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนเพื่อให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง สามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ

1) การอบรมโดยตรง (Direct Socialization) การอบรมวิธีนี้ เป็นการบอกให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม บอกให้รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรผิด อะไรถูก เป็นการชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติให้โดยตรงว่าควรจะทำอย่างไร

2) การอบรมโดยทางอ้อม (Indirect Socialization) เป็นการอบรมโดยที่ไม่บอกให้โดยตรงเหมือนวิธีแรก แต่อาจจะอยู่ในรูปของการเลือกแบบในสถานการณ์บางอย่างเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในสถานการณ์นั้น

ธัญญรัตน์ โพธิสาร (2548 : 21) สรุปไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาผู้ปกครองได้ใช้วิธีในการทำให้บุตรได้ประพฤติปฏิบัติตามแบบแผนแนวทางตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ

ภควดี ปรีชาประพาฬพงศ์ (2550 : 16) การอบรมเลี้ยงดูหมายถึง วิธีการอบรมหรือการปลูกฝังของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่มีผลต่อบุคลิกภาพ สภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และแสดงออกของพฤติกรรมของเด็ก รวมไปถึงการแสดงออกซึ่งความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสังคมของเด็ก

สิริทรรุสา สายบุญตั้ง (2553 : 15) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กทางด้านร่างกายและวาจา สามารถกำหนดวิธีการทั้งทางบวกและทางลบ จนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติต่อเด็ก ได้แก่ การให้ความอบอุ่น ความรัก การเอาใจใส่ดูแล เพื่อให้เด็กได้สามารถดำเนินชีวิตและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีต่อเด็กหรือผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแล โดยอาศัยสภาพแวดล้อม ความรัก ความรู้สึก อารมณ์ โดยสามารถแสดงออกและส่งผลต่อพฤติกรรม ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ของเด็ก หรือผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแล

5.3 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา และนักจิตวิทยาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครอบครัว ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กและนักเรียนไว้หลายประการ ดังนี้

สิรินภรณ์ บุญสำเร็จ (2546 : 40) ได้ศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับควมมีระเบียบวินัยในตนเองของสมาชิก ถ้าความสัมพันธ์ไม่ดีย่อมส่งผลถึง สุขภาพจิต ความเชื่อมั่นในตนเอง และการเรียนรู้ทางจริยธรรม ซึ่งส่งผลทางลบต่อควมมีวินัยในตนเอง ถ้าครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีมีความรักความอบอุ่น มีเหตุผล สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมควมมีวินัยให้แก่เด็ก

วรรณภา ขาวนิ่ม (2548 : 71) สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความรักความอบอุ่นและความยอมรับบุตริธิดาด้วยความเหมาะสม สมเหตุสมผลและสอดคล้องกับสถานการณ์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัว นั้น ซึ่งประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากทางบ้านเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป

กฤษจา ดอนทอง (2549 : 48 – 49) ได้สรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญอันดับแรก ในการที่จะสร้างวินัย ที่อยู่ในระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามเพื่อความสงบสุขในชีวิตแห่งตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ถ้าภายในบ้านหรือครอบครัวมีความสุข ทุกคนมีความสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี บิดามารดาที่มีความห่วงใยในตัวลูกโดยเอาใจใส่ อุปการะเลี้ยงดู และ พยายามอบรมบ่มนิสัยในทางที่ดีงามให้แก่บุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความรักพ่อแม่ มีความอบอุ่นและมีความสุข รวมทั้งรับแต่สิ่งดีงามเข้ามาในชีวิตทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดี แต่ในทางตรงข้ามครอบครัวที่ไม่มีความสามัคคีเสียสละ และให้อภัยซึ่งกันและกัน มีการทะเลาะวิวาทกันบ่อยๆ เด็กก็ยอมรับนิสัยก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย ชอบวิวาท ดังนั้นครอบครัวมีความสำคัญต่ออนาคตของเด็กอย่างมากมาย ซึ่งจะต้องช่วยกันทำให้บ้านน่าอยู่

เพื่อให้ทุกคนในบ้านมีความรักกัน เอื้อเพื่อเอื้อแม่ มีความเข้าใจกัน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเป็นไปอย่างดี และครอบครัวควรตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้น

นิลกุล เจริญพีช (2550 : 43) กล่าวสรุปไว้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีนั้น มีความสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของลูก โดยสัมพันธภาพที่ดีนั้นต้องเกิดจากสมาชิกในครอบครัวที่เข้าใจกัน เรียนรู้และรับรู้ความเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในครอบครัว พร้อมทั้งปรับตัวให้เข้ากันอยู่เรื่อย ๆ สมาชิกแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเอื้ออาทร ให้อภัยซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่เข้มงวดเกินไป ยอมรับมาตรฐานพฤติกรรม และมาตรฐานการดำรงชีวิตของสมาชิกเช่น ลูกเห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในด้านการเรียน การทำงาน ค่านิยม ทศนคติ และยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

สิริทรรุ สายบุญตั้ง (2553 : 17) ได้สรุปว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ ผู้ปกครองและญาติพี่น้องที่มีต่อนักเรียนทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี ได้แก่ การให้ความรัก การดูแลเอาใจใส่ การให้คำปรึกษา การดูแลสุขภาพ การเชื่อฟังคำสั่งสอน และการให้ความช่วยเหลืองานในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัวยังหมายถึง ความผูกพัน ความรัก ความเข้าใจ การให้อภัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนการปฏิบัติต่อกันอย่างอบอุ่น ระหว่างสามีภรรยา ลูก และญาติพี่น้อง ถ้าครอบครัวใดมีความสัมพันธ์อันดีและมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เปรียบเสมือนเกราะคุ้มครอบสมาชิกในครอบครัวให้เกิดความมั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนี้

- (1) การมีความรักและความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- (2) การแสดงความจริงใจต่อกัน
- (3) ความอดทนและการให้อภัย
- (4) การมีประชาธิปไตยในครอบครัว

องค์ประกอบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2545 : 88) ในบางประเด็นกล่าวคือ สิ่งที่สำคัญที่สุดของความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา บิดามารดาและบุตรหลาน สิ่งสำคัญที่สุด 2 ประการ คือ การยอมรับฟังความรู้สึกความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการให้อภัยซึ่งกันและกัน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้มีความมั่นคงและเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของบุคคลในครอบครัว เนื่องจากครอบครัว

นอกจากนี้ อมรรัตน์ เจริญชัย (2547 : 36) ได้แบ่งรูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวตามวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา ดังต่อไปนี้

- (1) ความสัมพันธ์แบบเผด็จการ ความสัมพันธ์รูปแบบนี้ บิดามารดามักเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรให้อยู่ในระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ตนสร้างขึ้น หรือคาดหวังให้เป็นไปตามที่พ่อแม่

ต้องการบุตรไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจตามความต้องการของตนได้ บิดามารดาไม่ค่อยแสดงความรักใคร่เอาใจใส่ต่อบุตรอย่างเปิดเผย การดำเนินชีวิตภายในครอบครัวจึงเป็นการปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ ไม่ใช่การปฏิบัติต่อกันด้วยความรักและเห็นใจ ส่วนมากถ้าอบรมสั่งสอนด้วยวาจาไม่เป็นผล บิดามารดาก็จะใช้อำนาจเข้าบังคับและลงโทษ โดยไม่ค่อยมีการชมหรือให้รางวัลการปฏิบัติตัวของบิดามารดาต่อบุตรในลักษณะนี้ บุตรมักจะไม่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับบิดามารดา มีความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น มั่นคงปลอดภัย และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดาเป็นประจำทำให้บุตรขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบทำตามคำสั่งมากกว่าคิดเอง ซึ่งส่งผลให้ในบางสถานการณ์ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีปมด้อย เก็บกด แสดงออกด้วยความก้าวร้าวและรุกรานผู้อื่นเมื่ออยู่นอกบ้าน บางครั้งอาจคิดหนีออกจากบ้านเพราะคิดว่าบิดามารดาไม่รักและเป็นศัตรูกับตน

(2) ความสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์รูปแบบนี้บิดามารดาจะอบรมสั่งสอนบุตรให้มีเหตุผล เมื่อกระทำผิดก็จะชี้แจงว่าผิดเพราะเหตุผลใดและมีการลงโทษเพราะอะไร นอกจากนี้บิดามารดา บุตรและสมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกันในครอบครัว จะมีการพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ การตัดสินใจเรื่องใดๆ ในครอบครัวจะเกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบของสมาชิกทุกคนโดยถือความสุขส่วนรวมเป็นใหญ่ บุตรมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ตลอดจนสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง โดยมีบิดามารดาให้ความรักและกำลังใจ เอาใจใส่และจัดสิ่งแวดล้อมทางด้านปัจจัยสี่ให้เด็กได้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

(3) ความสัมพันธ์แบบปล่อยตามสบาย ความสัมพันธ์รูปแบบนี้บิดามารดาจะเลี้ยงดูบุตรแบบปล่อยตามสบาย ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด นอกจากนี้ บิดามารดายังไม่ค่อยสนใจความเป็นไปของกันและกันรวมถึงตัวบุตรด้วย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะบิดามารดาต้องไปประกอบอาชีพนอกบ้าน จึงไม่มีเวลาอบรมดูแลบุตร และบางครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย มักให้เงินบุตรใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อเป็นการทดแทน ความรักและเวลาที่ไม่ได้อยู่ร่วมกัน ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวแบบนี้ จะทำให้บุตรมีนิสัยเอาแต่ใจตนเอง ควบคุมความประพฤติตนเองไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัยและความเสียสละ มองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้วางใจผู้อื่น ไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติตนให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เกรงและก้าวร้าว

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึงสภาพแวดล้อมทางพฤติกรรมของเด็กที่อยู่ในครอบครัว การที่เด็กได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากญาติ หรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ ค่านิยม และทัศนคติและสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี

5.4 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เน้นการพัฒนาในลักษณะองค์รวม เพื่อผู้เรียนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองจากการเชื่อมโยงกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นได้ในตัวผู้เรียนได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงและการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง เพราะบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างเต็มความสามารถ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พัฒนาความสามารถที่มีอยู่ของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ ได้เรียนรู้อย่างหลากหลายจากปัญหาและประสบการณ์จริง รวมทั้งได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและอย่างมีความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 117)

ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้หลายความหมาย ดังนี้

พรพรรณ วีระปรียาภรณ์ (2544 : 28) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า สภาพแวดล้อมหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่หรือเกิดขึ้นภายในสถานศึกษา และสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความพึงพอใจในชั้นเรียน ความรู้สึกที่มีต่ออาจารย์

นิยม กริมใจ (2545 : 61) ได้ให้คำนิยามศัพท์ของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่ ความรื่นรมย์ ความสวยงาม และมีความปลอดภัยในสถานที่

ชลอ ไกรทอง (2547 : 2) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนคือ สถานการณ์สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทั้งที่เป็นวัตถุ ตัวบุคคล ตลอดจนกระบวนการ หรือ วิธีการต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบและส่งผลกระทบต่อการพัฒนา ส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของผู้เรียน

ฉัญญรัตน์ โปธิสาร (2548 : 27) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่และเกิดขึ้นในสถานศึกษา และสัมพันธ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน และมีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมสำคัญหลายพฤติกรรม เช่น การปฏิบัติตามระเบียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมความรับผิดชอบ

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การสร้าง บรรยากาศ ที่ดีต่อครูและนักเรียน นับว่ามีประโยชน์อย่างมาก ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นอกจากนี้ยังหล่อหลอมพฤติกรรมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (ชาติรี สุบรรณภาส, 2548 : 8)

การบริหารงานด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงมีความสำคัญ และ จำเป็นเพราะถ้าอาคารสถานที่ บรรยากาศสภาพแวดล้อมในโรงเรียนดี จะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการกลมเกลียวลักษณะนิสัย คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และ ยังส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ชุมชนและ สังคมต้องการ (ชาติรี สุบรรณภาส, 2548 : 14)

สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่ส่งผลต่อบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เอื้อต่อการเรียนรู้ และ การพัฒนาในทุกๆ ด้านของผู้เรียน เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ สภาพอากาศ กฎระเบียบและกติกาศของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างกันของนักเรียนกับเพื่อหรือแม้แต่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยย่อย ดังนี้

5.4.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียน การมีวินัยของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียน ด้านการแต่งกาย ด้านความประพฤติ ด้านความรับผิดชอบ หรือด้านอื่น ๆ ล้วนส่งผลมาจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ทั้งสิ้น ถ้าหากนักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนที่ดีและกลุ่มเพื่อนเหล่านั้นมีพฤติกรรมในทางที่ดี ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมในทางที่ดีของนักเรียนผู้นั้น ทั้งนี้ต้องมีข้อแม้ว่ากลุ่มเพื่อนเหล่านั้นจะต้องมีพฤติกรรมที่ดีและสร้างสรรค์ด้วยซึ่งหากนักเรียนกับกลุ่มเพื่อนมีสัมพันธภาพที่ดีกันก็จริง แต่เป็นไปทางทางลบก็ย่อมส่งผลลต่อนักเรียนผู้นั้นเช่นกัน ซึ่งได้มีนักวิชาการทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยได้ให้นิยามที่เกี่ยวข้องกับคำว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ไว้มากมายหลายท่าน ดังนี้

สุชา จันทร์เอม (2542 : 153 – 154) ได้อธิบายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนไว้ว่า วัยรุ่น พยายามที่จะหาเพื่อนที่อยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกัน มีรสนิยมเหมือนกันเพื่อจะได้เอาไว้อับหาสมาคมพูดคุยสังสรรค์กัน กลุ่มเด็กวัยรุ่นมีอิทธิพลอย่างมากต่อความประพฤติ การแต่งกาย กิริยาท่าทาง มีการพยายามเลียนแบบกัน เพื่อให้เกิดสัญลักษณ์ของกลุ่มขึ้น แม้ว่าการกระทำบางอย่างนั้นจะทำไปเพื่อความโก้เก๋และเพื่อให้เกิดเป็นจุดสนใจขึ้นแม้ขัดต่อสายตาผู้ใหญ่ก็ตาม

ลักขณา สิริวัฒน์ (2545 : 34) ได้อธิบายเกี่ยวกับ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไว้ว่า หากเด็กถูกเพื่อนต่อต้าน หรือรังเกียจ เด็กจะรู้สึกหัวเหว่ ขาดความอบอุ่น ไม่มั่นใจ และเกิดความคับข้องใจไปจนถึงการมองโลกในแง่ร้าย ซึ่งจะทำให้เด็กไม่มีความสุข

สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546 : 39) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพกับเพื่อนว่า หมายถึงพฤติกรรมที่วัยรุ่นแสดงออกในการคบเพื่อน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ โดยพิจารณาจากการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทาง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานร่วมกับเพื่อน และการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

กาญจนา คำเพราะ (2552 : 64) ได้สรุปเกี่ยวสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไว้ว่า หมายถึง การมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนในวัยเดียวกัน การได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนตลอดจนการได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากเพื่อนจะมากหรือน้อยย่อมทำให้เกิดผลในการกล้าแสดงออกในลักษณะความเป็นมิตร น่าคบ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในด้านต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เนื่องจากเด็กโดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นนั้นมีการพัฒนาการและการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนด้วยกัน ถ้าหากเด็กมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนที่สร้างสรรค์เด็กก็มีพัฒนาการในทางที่ดีสามารถแลกเปลี่ยนปัญหาซึ่งกันและกัน แต่ถ้าเด็กมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนที่ไม่ดีทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรู้สึกต่อต้านกันและจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่หวังจะเอาชนะกัน ในบางครั้งทำให้แสดงพฤติกรรมในทางลบ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของเด็กในระยะยาว

5.4.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีวินัยหรือส่งผลต่อพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียน เพราะครูถือเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนตลอดเวลา ครูสามารถสร้างแนวทางที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของนักเรียน ได้มีนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูไว้น่าสนใจหลายท่าน ดังนี้

นวลจิตต์ เขวากีรติพงศ์ (2545 : 9) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัด การเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียน ครูสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

กฤษฎา ดอนทอง (2549 : 54) กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความมีวินัยของนักเรียนนักศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้ช่วยเหลือดำเนินการให้เด็กประพฤติเป็นไปตามระเบียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูทุกคนในโรงเรียนก็ควรที่จะมีส่วนร่วมรับรู้ เข้าใจ และพิจารณาระเบียบของโรงเรียนร่วมกัน ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกพร้อมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นและการกระทำของผู้เรียน ครูมีความกระตือรือร้นที่จะสอนและให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมการเรียน และการประเมินผล เป็นต้น

ธิดา ฐิติพานิชยางกูร (2550 : 34) สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครูทั้งในและนอกห้องเรียน

ยนต์ ชุ่มจิต (2550 : 78) ได้กล่าวถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนไว้ว่าครูมีหน้าที่สอนศิษย์ให้เกิดความรู้ความสามารถในวิชาการต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อให้ศิษย์มีความรู้อย่างแท้จริง และสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนให้เกิดความสนุกสนานแต่ได้สาระ และอบรมเลี้ยงดูความประพฤติของศิษย์ให้อยู่ในระเบียบวินัยหรือกรอบคุณธรรม ไม่ปล่อยให้ศิษย์ประพฤตินอกกรอบระเบียบวินัยหรือกระทำการสิ่งที่ไม่ดี ๆ ด้วยประการทั้งปวง พร้อมทั้งดูแลทุกข์สุขของศิษย์และพยายามหาทางช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ได้

สิริทรา สายบุญตั้ง (2553 : 19) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การปฏิบัติตนของครูกับนักเรียนและนักเรียนกับครูทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพทั้งทางกายและวาจา ได้แก่ การเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน การดูแลช่วยเหลือติดตามผลการเรียน การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย การเคารพเชื่อฟัง การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ดังนั้น สามารถสรุป ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติกัน ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยมีพื้นฐานแห่งความเข้าใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล อบรมสั่งสอน การดูแลช่วยเหลือ การเคารพเชื่อฟัง ซึ่งถ้าหากครูมีความเอาใจใส่และสัมพันธภาพที่ดีแล้วจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ในตนเองมากยิ่งขึ้น

5.4.3 บรรยากาศภายในโรงเรียน

บรรยากาศภายในโรงเรียนส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งทางด้านจิตใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศภายในโรงเรียนซึ่งสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมด้านต่าง ๆ รวมไปถึงวินัยนักเรียน ดังนี้

ณุตตรา แทนขำ (2543 : 24) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของบรรยากาศภายในโรงเรียนว่า การที่นักเรียนได้อยู่ในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมดี จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และความรักในโรงเรียน ในสถาบัน ความรู้สึกเช่นนี้จะนำไปสู่ความรักหวงแหนในชื่อเสียงของโรงเรียนถ้าโรงเรียน สร้างความรู้สึกเช่นนี้ให้เกิดขึ้นได้ ก็จะเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติของนักเรียนไปในตัว เพราะนักเรียนย่อมจะไม่พยายามให้โรงเรียนที่ตัวเองรักและภูมิใจต้องเสียชื่อเสียงเพราะการกระทำของตัวเอง

พรพรรณ วีระปรียากร (2544 : 28) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นในสถานศึกษา และสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความพึงพอใจในชั้นเรียน ความรู้สึกที่มีต่อครูอาจารย์ สภาพแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียน ถือว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) และจิตพิสัย (Affective Domain)

วิชัย วรรณพูน (2547 : 8 - 14) สรุปไว้ว่า การบริหารงานด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญ และจำเป็นเพราะถ้าอาคารสถานที่ บรรยากาศ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนดี จะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการกล่อมเกลาลักษณะนิสัย คุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน และยังส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ชุมชนและสังคมต้องการ

ส่วนบทบาทของครูที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจะเห็นได้ว่า ครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้การดูแลและช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพของแต่ละคนดังนั้นพฤติกรรมของครูสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนครูสามารถทำได้เป็นอย่างมากเพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในทางบวกโดยการประกันว่าชั้นเรียนเป็น สถานที่ที่มีความปลอดภัยเป็นระเบียบสามัคคี และมีความเป็นมิตรในการทำงาน

ครูจึงนับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ความกระตือรือร้นของครู ความสนใจ ความเอาใจใส่ในการสอน การแสวงหาความรู้อยู่เป็นนิจ การมีจิตใจดีงาม ความสุภาพอ่อนโยนทั้งเสียงและบุคลิกดีจะ

ช่วย โน้มน้ำวจิตใจของนักเรียนได้เอาแบบอย่างครูและจะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้วย ความกระตือรือร้นมีชีวิตชีวาตามไปด้วย

การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนนั้นนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสะอาด ความรักความสามัคคี

ธัญญรัตน์ โปธิสาร (2548 : 27) สรุปไว้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่และเกิดขึ้นในสถานศึกษา และสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียน และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสำคัญหลายพฤติกรรม เช่น การปฏิบัติตามระเบียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมความรับผิดชอบ ดังนั้นจึงทำให้คาดได้ว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ดีมากจะทำให้ นักเรียนมีพฤติกรรมความมีวินัยมากกว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ด้อย

สกรินทร์ บุญกว้าง (2551 : 9) ได้สรุปสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สภาพการณ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่หรือเกิดขึ้นในโรงเรียน ทั้งที่เป็นวัตถุ สิ่งของ ตัวบุคคล วิธีการ กระบวนการต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในโรงเรียน และส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนทั้งในด้าน บวกและลบ

ดังนั้น จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปความหมายเกี่ยวกับบรรยากาศภายในโรงเรียน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งที่เป็นวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือเป็นบุคคล เช่น ครู บุคลากร เจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร หรือ สิ่งแวดล้อมที่เป็นกฎ ระเบียบ กติกา ข้อบังคับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียน

5.5 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อ ควบคุม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตการ เป็นนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

5.5.1 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 13) ได้อธิบายว่า ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และ ครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ปกครอง ซึ่งมีวิธีการและเครื่องมือตัวอย่างตามตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 1.1 ด้านความสามารถ - การเรียน - ความสามารถอื่น ๆ 1.2 ด้านสุขภาพ - ร่างกาย - จิตใจ - พฤติกรรม 1.3 ด้านครอบครัว - เศรษฐกิจ - การคุ้มครองนักเรียน 1.4 ด้านอื่น ๆ	ศึกษาข้อมูลจาก 1) ระเบียบสะสม 2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ เด็ก (SDQ) หรือ 3) อื่น ๆ เช่น - แบบประเมินความฉลาดทาง ทางอารมณ์ (E.Q.) - การสัมภาษณ์นักเรียน - การสังเกตพฤติกรรม นักเรียน - การเยี่ยมบ้านนักเรียน ฯลฯ	1) ระเบียบสะสม 2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ 3) อื่น ๆ เช่น - แบบประเมินความฉลาดทาง อารมณ์ (E.Q.) - แบบสัมภาษณ์นักเรียน - แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองและการ เยี่ยมบ้านนักเรียน - แบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วย ตนเอง
2. การคัดกรองนักเรียน 2.1 กลุ่มปกติ 2.2 กลุ่มเสี่ยง 2.3 กลุ่มมีปัญหา	วิเคราะห์ข้อมูลจาก 1) ระเบียบสะสม 2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ 3) แหล่งข้อมูลอื่น ๆ	1) เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน 2) แบบสรุปผลการคัดกรองและ ช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) แบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียน เป็นห้องเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน (สำหรับ นักเรียนทุกกลุ่ม)	จัดกิจกรรมต่อไปนี้ 1) กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) 2) ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) หรือ 3) กิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูพิจารณา ว่าเหมาะสมในการส่งเสริม นักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น	1) แนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมของ โรงเรียน 2) แนวทางการจัดกิจกรรมประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียนของโรงเรียน 3) แบบบันทึก/สรุปประเมินผลการ ดำเนินกิจกรรม * โฮมรูม * ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน * อื่น ๆ

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
<p>4. การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา (จำเป็นอย่างมากสำหรับ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา)</p>	<p>1) ให้การปรึกษาเบื้องต้น 2) ประสานงานกับครูและ ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อการจัด กิจกรรมสำหรับการป้องกันและ การช่วยเหลือแก้ไข้ปัญหาของ นักเรียน</p> <p>2.1 กิจกรรมในห้องเรียน 2.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2.3 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) 2.4 กิจกรรมซ่อมเสริม 2.5 กิจกรรมสื่อสารกับ ผู้ปกครอง</p>	<p>1) แนวทางการจัด กิจกรรมเพื่อป้องกัน และแก้ไข้ปัญหาของ นักเรียน 5 กิจกรรม 2) แบบบันทึกสรุปผลการ คัดกรองและช่วยเหลือ นักเรียนเป็นรายบุคคล 3) แบบบันทึกรายงานผล การดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>
<p>5. ส่งต่อ 5.1 ส่งต่อภายใน 5.2 ส่งต่อภายนอก</p>	<p>1) บันทึกการส่งนักเรียนไปยังครู ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ นักเรียนต่อไป เช่น ครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา ครู พยาบาล เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่ง ต่อภายใน 2) บันทึกการส่งนักเรียนไปยัง ผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะ แนวหรือฝ่ายปกครองเป็น ผู้ดำเนินการ</p>	<p>1) แบบบันทึกการส่งต่อ ของโรงเรียน 2) แบบรายงานแจ้งผล การช่วยเหลือนักเรียน</p>

5.5.2 องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 17 - 22) ได้อธิบายว่า กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการ

สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและ เครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง นักเรียน 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และ 5) การส่งต่อ ซึ่งมี รายละเอียด ดังนี้

5.5.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของ ชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจ นักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรอง นักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึก หรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดข้อผิดพลาด ต่อการช่วยเหลือ นักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

5.5.2.2 การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน อาจนियามกลุ่ม ได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ใน เกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการ สร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตาม เกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี กลุ่มมี ปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียน ต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ความเป็น อัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่น ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน อย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริม นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด การจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่อ ครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่าง ถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะ มีข้อมูลของนักเรียนใน ด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมาย เพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณี จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

5.5.2.3 การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกัน และการแก้ไข้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและ แก้ไข้ปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป การป้องกันและการแก้ไข้ปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ 1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น 2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

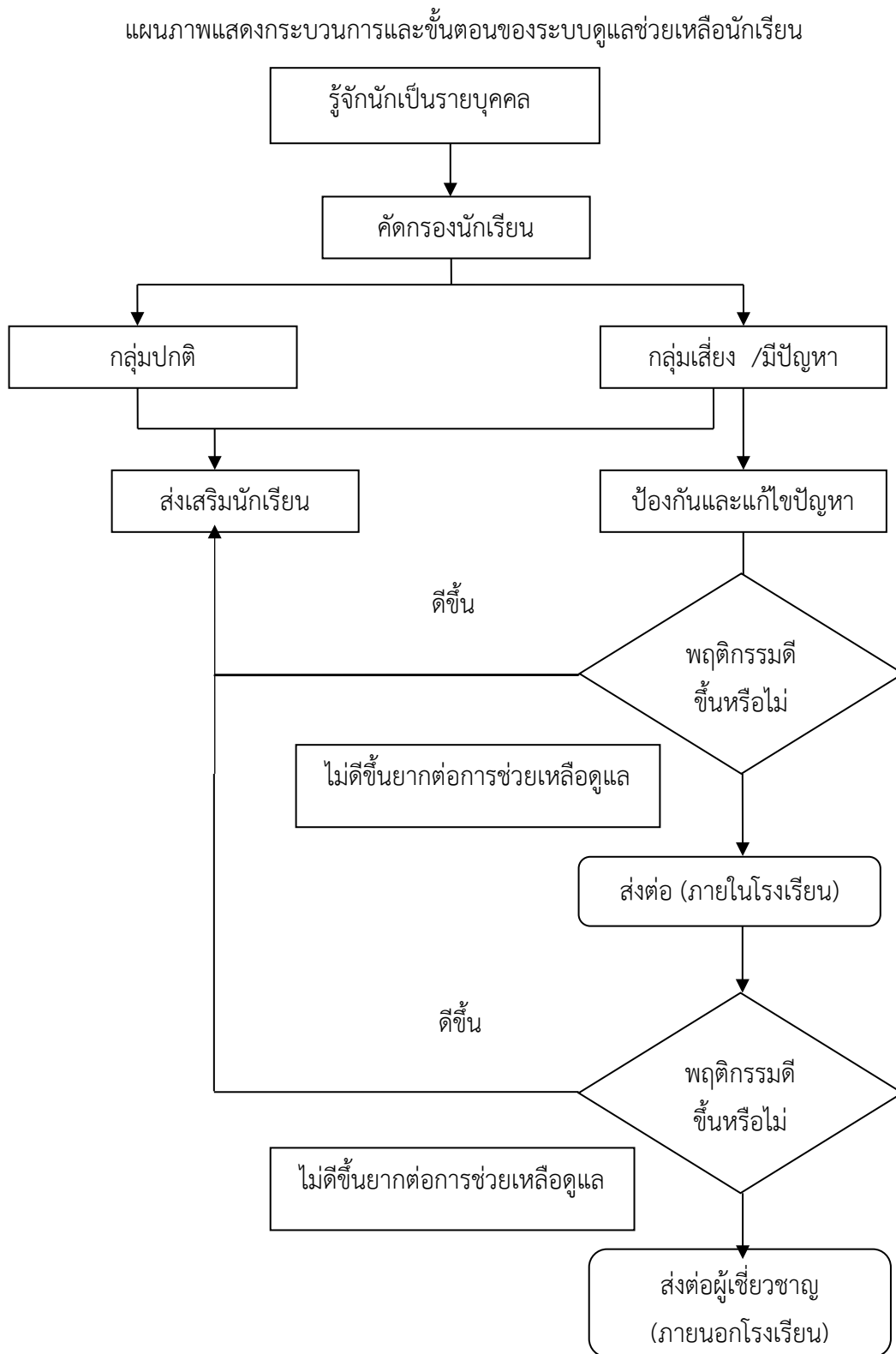
5.5.2.4 การพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียน

การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่ม เสี่ยง/มีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้าน ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชน คาดหวังต่อไป การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ 1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม 2. การเยี่ยมบ้าน 3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) 4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5.5.2.5 การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณี ที่บางปัญหา มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควร ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหา ของนักเรียนได้รับการช่วยเหลือ อย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็บบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียง ลำพังความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่ง ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการ คัดกรอง นักเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ 1) การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ลักษณะ ปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง 2) การส่ง ต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หาก พิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

สามารถแสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังแผนภาพ 1



แผนภาพ 1 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.5.3 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อ ประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสิ่งที่จำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

จากกระบวนการและขั้นตอนตามองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่กล่าวมา โรงเรียนตระพังพิทยาคม ได้มีจุดเน้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยกำหนดกิจกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาจากผลการคัดกรองตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกิจกรรมย่อยกิจกรรมหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยลดจำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา และนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ให้ลดลงหรือหมดไป

6. การสร้างวินัยในโรงเรียน

การสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนเพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมนั้น จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่บุคคลนั้นยังเป็นเด็กหรือเยาวชน เช่น การพยายามอบรมสั่งสอนและการเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือการดูแลตั้งแต่เด็กเกิดเป็นทารกไปจนถึงวัยที่เด็กเข้าเรียนที่โรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง และสถาบันที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าครอบครัวในการสร้างวินัยให้กับเด็กคือ โรงเรียนซึ่งจะต้องสร้างวินัยให้นักเรียน ได้มีนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวินัยในโรงเรียนได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างวินัยในโรงเรียนไว้อย่างน่าสนใจ ได้แก่

ดิษฐ คำมา (2546 : 21) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างวินัยในโรงเรียนโดยสามารถให้ข้อสรุปว่าการจะให้เด็กมีวินัยที่ดีจะต้องปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่แรกเกิด โดยเฉพาะการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะทำให้เด็กมีวินัยเป็นอย่างดีดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จึงต้องนำแนวทางหรือวิธีการ การสร้างวินัย สอดแทรกในทุกกิจกรรม อย่างต่อเนื่องและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้เด็กได้เห็น ได้ปฏิบัติตาม

พงศ์ศักดิ์ นามทอง (2547 : 30) สรุปเรื่องการสร้างวินัยในโรงเรียนว่า วินัยในโรงเรียน หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ คือ นักเรียนที่ได้มองเห็นคุณค่าแล้วว่าการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับที่โรงเรียนได้สร้างขึ้นไว้ และตนเองก็เห็นพ้องด้วยนั้น เป็นสิ่งที่จะดำรงไว้ซึ่งความสงบ เรียบร้อย อันจะนำมาซึ่งความสุข และความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคนในสังคมนั้น

มอร์ริช (Morris, 2000 : 112) ได้เสนอแนวทางการบริหารงานวินัยนักเรียนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพโดยผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาวินัยของนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเตรียมความพร้อม และรับผิดชอบต่อการกระทำที่จะนำไปสู่การพัฒนาวินัย และทำให้เกิดความมั่นใจว่าทุกคนและทุกองค์ประกอบของโรงเรียนให้เต็มด้วยความพร้อม นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือครู – อาจารย์ที่ยังลังเลใจ โดยมีภารกิจ ดังนี้ 1) ต้องสร้างความเชื่อหรือทัศนคติร่วมกันในโรงเรียน ภาษาที่ใช้ และความคาดหวังทั้งหลาย จะต้องอยู่บนพื้นฐานของวินัยที่เป็นทัศนคติในทางบวก 2) สร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่ทำให้ครู – อาจารย์สามารถแสดงแนวคิด ความสนใจ และความเห็นที่แตกต่างกันได้อย่างอิสระ 3) สร้างความรู้สึกในการทำงานเป็นทีม 4) ให้อำนาจให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร และ 5) ให้พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสร้างวินัย

ปิติ ประจวบ (2547 : 16) ได้สรุปวิธีการสร้างวินัยนักเรียน ไว้ดังนี้

1. กระทำอย่างต่อเนื่อง การศึกษาจะต้องพัฒนาปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนทุกระดับการศึกษานับจากอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา
2. กระทำทุกชั้นตอน ทุกขณะ ทุกกิจกรรม นับตั้งแต่การเรียนการสอนในทุกวิชาจะต้องให้มีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การเป็นตัวอย่างที่ดีของครู การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การวัดผลประเมินผล เป็นต้น
3. อาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ช่วยกันสร้างบรรยากาศที่ดี เหมาะแก่การพัฒนาจิตใจเด็ก สร้างกำแพงใจให้แก่เด็กด้วยการรู้จักวิธีป้องกันความชั่วร้ายจากสังคมได้
4. การปฏิบัติในวิถีชีวิต เป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างยั่งยืนให้กับเด็กโดยการฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ไพบูลย์ ขำขันมะลี (2548 : 36 – 37) ได้สรุปแนวทางการสร้างวินัยให้นักเรียนโดยเสนอ การปรับเปลี่ยนวิธีการอบรมสั่งสอนที่จะพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ควรพิจารณาถึงความสมบูรณ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา อันเป็น จุดมุ่งหมายของการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งในแต่ละด้านนั้นควรจะมีการปลูกฝังให้เกิด ขึ้นกับเด็กดังนี้

1. การปลูกฝังด้านพฤติกรรม พฤติกรรมทางกาย และทางวาจา เป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกที่มีผลต่อตัวเองและผู้อื่นตามลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกมาการศึกษาควรปลูกฝังให้เด็กมี พฤติกรรมที่ถูกต้อง ได้แก่

1.1 ปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ระเบียบวินัยที่ควรปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นไปเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เช่น วินัยเรื่องการรับประทานอาหาร การนั่ง การเดิน การพูดคุยกุศล

1.2 ปลูกฝังวินัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักระเบียบของสังคม เช่น กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมของสังคม

2. การปลูกฝังทางด้านจิตใจ ได้แก่การปลูกฝังให้เด็กได้พัฒนาให้มีคุณลักษณะทางด้าน จิตใจ ดังนี้

2.1 สร้างความศรัทธาเชื่อมั่นในการทำความดี หรือสร้างแรงจูงใจในการทำความดีให้ เกิดขึ้นแก่เด็กให้เขาเกิดจิตสำนึกในการทำความดีด้วยตัวเองโดยปราศจากการบังคับควบคุม จากผู้ใหญ่

2.2 ปลูกฝังให้มีความมุ่งมั่น เกิดพลังใจให้มีความมุ่งมั่นบากบั่นในการกระทำสิ่งที่ดี เช่นให้มีความขยันหมั่นเพียร

2.3 ปลูกฝังให้มีจิตใจที่ตั้งงามประกอบด้วยคุณธรรมประจำใจ เช่น ความเมตตา กรุณา ความอดทน

2.4 ปลูกฝังให้มีจิตใจมั่นคง เข้มแข็ง สามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเองได้ใน กรณีที่ต้องเผชิญกับสิ่งยั่วยุต่าง ๆ จากภายนอก

3. การปลูกฝังด้านปัญญา

3.1 ปลูกฝังให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต (สัมมาทิฐิ) โดยการให้เด็กสามารถ พิจารณาสິงต่าง ๆ ได้ตามความเป็นจริง ว่าสิ่งใดเป็นคุณ สิ่งใดเป็นโทษ รู้จักแยกแยะผิดถูก

3.2 ปลูกฝังให้มีชีวิตคิดด้วยปัญญา ด้วยการมีวิธีคิดตามหลักของเหตุผล มีวิธีคิด แก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างถูกต้องบนฐานของปัญญา และการดำริ ตรีตรองในสิ่งที่ถูกต้องไม่เป็นการ เบียดเบียนคนและผู้อื่น

จากการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างวินัยในโรงเรียน สามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่งที่จะต้องรับผิดชอบในการสร้าง วินัยให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ร่วมกันทางบ้าน หรือ ครอบครัวของนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารการศึกษาในระดับสูงจะต้อง ร่วมมือกัน ในการจัดสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ที่แฝงไว้ด้วยการส่งเสริมการมีวินัยของนักเรียนทุกชั้นตอน เช่น การเดินทางเข้าภายในบริเวณโรงเรียน การทักทาย การทำความเคารพ กติกา มารยาทในการใช้ห้องปฏิบัติการภายในโรงเรียนต่าง ๆ การเข้าแถวเคารพธงชาติ การใช้บริการโรงอาหาร เป็นต้น

กรณีของการส่งเสริมวินัยนักเรียนโรงเรียนระพีวิทยาคม ได้พิจารณามุ่งเน้นวินัยนักเรียน 3 ด้าน ดังนี้

6.1 วินัยด้านความรับผิดชอบ

6.1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากที่ทำให้สังคมมีความราบรื่นและเป็นปกติสุข ถ้าหากบุคคลในสังคมต่างมีหน้าที่และรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองปฏิบัติ ความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยก็จะเกิดขึ้นในสังคมนั้น นักเรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยเรียนรู้เพื่อแสวงหาความรู้และเตรียมความพร้อมตนเองไว้สำหรับเป็นผู้ใหญ่และพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคต ดังนั้นควรที่จะได้รับการอบรม ปลูกฝังวินัยทางด้านความรับผิดชอบให้มาก ในการศึกษาครั้งนี้ วินัยด้านความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ส่งผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียน โดยได้มีผู้ให้นิยามความหมายของคำว่ารับผิดชอบไว้มากมายหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

กรมอาชีวศึกษา (2542 : 15) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียน และ การปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่วางไว้ การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ การปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบละเอียดรอบคอบ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเวลาที่กำหนด มีความเพียรพยายามในการเรียน และ การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเอง การยอมรับการกระทำของตนเอง การปฏิบัติงานโดยการคำนึงถึงความปลอดภัยต่อผู้อื่น การปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อส่วนรวม

อรุวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 5) ให้ความหมายของคำว่าความรับผิดชอบ หมายถึง การตั้งใจที่จะทำงานหรือติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปแบบการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ

จันทรา พวงยอด (2543 : 3) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน

กรมวิชาการ (2544 : 211) ได้ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จ ตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สุเทพ ยงยุทธ์ (2544 : 53) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบคือ การยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจไม่ว่าผลการกระทำนั้นจะเป็นผลดีหรือผลร้าย แล้วพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและกฎเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับและควบคุมจากผู้อื่น

พรรณี ทองทับ (2545 : 30) สรุปว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานบุคคลควรฝึกให้มินิสัยรับผิดชอบตั้งแต่ในวัยเด็ก ทั้งที่บ้าน และ ที่โรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานง่ายๆ เหมาะสมกับวัย และ ความสามารถของแต่ละบุคคลเมื่อมอบหมายให้ทำงานแล้วก็ควรให้เด็กรับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีประสบการณ์ทำงานด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น หัดไม่ให้เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนให้แก่ผู้อื่น ให้ทำงานเสร็จเป็นชิ้นเป็นอัน โดยไม่ไปก้าวกายงานของผู้อื่น และ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

ณรงค์ ศิลารัตน์ (2544 : 28) กล่าวคือ ความรับผิดชอบ หมายถึง ความยอมรับรู้แล้วตอบสนอง ไม่ใช่เพียงแต่คิดอยู่ในใจ ต้องเป็นความยอมรับรู้แล้วตอบสนอง คือ การตอบสนองสิ่งที่ต้องกระทำ ความรับผิดชอบแบ่งได้เป็น 3 ชนิด

1. ความรับผิดชอบต่อสังคม
2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
3. ความรับผิดชอบต่อธรรมชาติ หรือต่อพระธรรม

พิชัย ชัยชินรัตน์ (2545 : 35) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความตั้งใจที่จะปฏิบัติด้วยความมุ่งมั่น มีความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบในการทำหน้าที่ที่มีต่อตนเองและสังคม และยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ ซึ่งสำหรับนักเรียน นักศึกษาควรมีพฤติกรรม ดังนี้ 1) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน 2) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน 3) รับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง 4) รับผิดชอบต่อสังคม 5) เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา 6) ตรงต่อเวลา 7) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ 8) เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง

วะรีพร บำรุงผล (2548 : 13) ได้สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความสำนึกในการกระทำควบคุมพฤติกรรมรวมทั้งแสดงออกถึงการรู้จักหน้าที่ของตนเองและมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วง ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น

อังคณา ถิรศิลาเวทย์ (2548 : 11) ได้สรุปว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ ระมัดระวังที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียอีกทั้งยังไม่ปิดภาระหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น

กฤษฎา ดอนทอง (2549 : 34 – 35) สรุปเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ไว้ว่า เป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียน และ การทำงาน บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความเพียรพยายาม อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีขึ้น มีการวางแผนในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความเอาใจใส่ มีการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง โดยที่มุ่งมั่นจะผลักดันให้ประกอบกิจกรรมด้วยความสนใจ เต็มใจทำอย่างสม่ำเสมอ มีจุดหมายปลายทาง มีใจจดจ่อมีสมาธิเพื่อให้งานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ติดตามงาน ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยงและหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ รวมทั้งมีความละเอียดรอบคอบ รู้จักใคร่ครวญในงานที่ทำ และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานว่าถูกต้องเรียบร้อยหรือยัง และมีความขยันหมั่นเพียร พยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในงานที่ทำ มีความอดทนต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งมีความตรงต่อเวลา ยอมรับผลการกระทำของตนเองที่ตนได้กระทำลงไป และการปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้นนับว่าความรับผิดชอบเป็นลักษณะที่แสดงออกมาด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ไม่หลีกเลี่ยง มีความพากเพียร เพื่อสู่เป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา และพยายามปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจทั้งในด้านดี และด้านเสีย

ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะ (2560 : 14) วินิจฉัยด้านความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อการศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ตลอดจนยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม

ดังนั้น สรุปได้ว่า วินัยด้านความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคล ในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการสิ่งใด ที่มีความรู้สึกจากข้างในจิตใจของตนเอง มีความสำนึกในหน้าที่ โดยคำนึงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ถ้าหากบุคคลที่มีหน้าที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ซึ่ง อาจจะเป็นผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นผู้ที่มีวินัยด้านความรับผิดชอบ จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองในการปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมาย

6.1.2 ลักษณะของความรับผิดชอบ

ในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนที่ แสดงออกเป็นพฤติกรรมการณ์มีวินัย ที่ส่งผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษา โดยแบ่งลักษณะจากความ รับผิดชอบไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

6.1.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ไว้หลายท่าน ดังนี้

ปรียา ชัยนิยม (2542 : 9) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ โดยมีความรับผิดชอบและรับชอบในการกระทำของตนเอง ทั้ง พยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

วงศ์จันทร์ จำเผลา (2544 : 16) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ไว้ว่า การรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การตั้งใจ ศึกษาเล่าเรียน ความมีวินัยในตนเอง ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง และความ ขยันหมั่นเพียร อดทนอดกลั้น

วารีพร บำรุงผล (2548 : 13) ได้สรุปความหมายของ ความ รับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การระวังรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรงและ ปลอดภัยจากอันตรายอยู่เสมอ สำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเองรวมถึงปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จด้วยความเต็มใจและใส่ใจ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหมั่นใฝ่หาความรู้ มีความตรงต่อเวลา รู้จัก ประเมินการใช้จ่ายและมีความประหยัด ยอมรับการกระทำของตน กล้าเผชิญความจริงและรักษาสีทธิ ของตน ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดี และยอมรับผลการกระทำของตนเอง

จิราภรณ์ นาคเรือง (2552 : 43) สรุปไว้ว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีความสนใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตาม หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น และพยายาม ทำอย่างเต็มความสามารถให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ และมีการติดตามผลงานที่ทำไป

แล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น และยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของ ความรับผิดชอบตนเอง หมายถึง การเอาใจใส่ต่อตนเอง รักษาสุขภาพของตนเอง มุ่งมั่นตั้งใจกระทำในสิ่งที่ทำให้ตนเองไม่มีผลกระทบต่อสังคม ไม่ทำให้ตนเองเสียหาย ยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปทั้งผลดี และผลเสีย รู้จักปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม และการทำงานของตนเอง มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ตนเองนั้นมีคุณค่าของสังคม และอยู่ร่วมกันสังคมได้อย่างมีความสุข

6.1.2.2 ความรับผิดชอบต่อการเรียน

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียน ไว้หลายท่าน ดังนี้

คณิงนิจ พุ่มพวง (2546 : 14) สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่จะหลงผิด อันทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถของตนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา นักแต่งคาขวัญ เรียงความและอื่นๆ

อังคณา ธิรศิลาเวทย์ (2548 : 12) สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงานตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้า ซักถามเพื่อนหรือครูอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็พยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองเสมอ

สุจิตรา ณะสูตร (2552 : 19) ได้สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในการเรียนด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ การเข้าห้องเรียนสม่ำเสมอตรงต่อเวลา รู้หน้าที่และทำหน้าที่จนสุดความสามารถ ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนด และปรึกษาครูเมื่อมีปัญหา หรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้า เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนและปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของ ความรับผิดชอบต่อการเรียน หมายถึง ความเอาใจใส่ต่อการเรียน ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ตระหนักถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการตั้งใจเล่าเรียน และผลที่จะเกิดขึ้นจากการไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มุ่งมั่นเอาใจใส่ต่อการเรียนตลอดจนการดูแลรักษา

สถานที่ที่ใช้ในการศึกษาเล่าเรียน มีความเคารพ ศรัทธา เชื่อถือต่อครูอาจารย์ และช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน

6.1.2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

กรมวิชาการ (2544 : 196) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

พัชรี นิวัฒน์เจริญชัยกุล (2546 : 21) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่า เป็นเรื่องของบทบาท ภาระหน้าที่ ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคล กลุ่มบุคคล สมาชิกของสังคม หรือของประเทศ รวมถึงนโยบาย กิจกรรม ที่องค์กรภาคธุรกิจได้จัดขึ้น เพื่อให้มีความช่วยเหลือปรับปรุง และส่งเสริมให้สภาพสังคมโดยรวมดีขึ้น ขณะเดียวกันประชาชนเองก็มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สุภา เลี้ยวภาวะสุวรรณ (2547 : 16) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ความรับผิดชอบในฐานะเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งที่ต้องยอมรับในสิ่งที่ได้กระทำหรือส่งผลกระทบต่อกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในแง่ดี และไม่ดี โดยใช้หลักจริยธรรม และคุณธรรม ซึ่งได้แก่ จรรยาบรรณ จิตสำนึกทางสังคม บทบาทและหน้าที่ เพื่อให้เกิดการแก้ไขอันจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมหมู่มา รวมทั้งองค์กร หรือสถาบันนั้น ๆ ด้วย

วายุ กาญจนศร (2551 : 18) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การกระทำที่แสดงออกต่อสถานการณ์หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในสังคมที่ตนดำรงอยู่ ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกที่ดี

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกิดจากความรู้สึกข้างในจิตใจ ที่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น นอบข้าง หรือมีผลกระทบต่อสังคม โดยมีความระมัดระวังในสิ่งที่ตนเองกระทำ จะเกิดสิ่งใดต่อสังคม และถ้าไม่ลงมือกระทำจะเกิดสิ่งใดต่อสังคมส่วนรวม ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยปกติสุข

6.2 วินัยด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

6.2.1 ความหมายของพฤติกรรม

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมากมายหลายท่านและได้ให้ความหมายคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถรวบรวมและสรุปได้ ดังนี้

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ (2543 : 33 -34) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคล สามารถสังเกตได้เช่น การเดิน การยืน การพูด อารมณ์ดีใจ เสียใจ หรือโกรธ แต่พฤติกรรม

บางอย่างไม่สามารถสังเกตได้ โดยตรง ด้วยอวัยวะรับความรู้สึก และอาจจะต้องใช้เครื่องมือบางอย่าง เพื่อวัดพฤติกรรมบางอย่าง เช่น เครื่องมือจับเท็จ เป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 68) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรืออาการแสดงออก ทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งสามารถสังเกตได้ ด้วยประสาทสัมผัสโดยตรง หรือโดยอ้อม ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ได้แก่ การนั่งการเดิน การนอน อารมณ์โกรธ เกลียด รักและฝัน เป็นต้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่บุคคลมีอยู่ภายในจิตใจของตนเอง ยากที่ผู้อื่นจะรู้ได้ถ้าผู้แสดงพฤติกรรมไม่บอกหรือแสดงออกมาให้ปรากฏ เช่น การคิด การเข้าใจ การตัดสินใจ เป็นต้น

2. พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้ว ผู้อื่นสามารถสังเกตได้ เช่น การเดิน ยืน พูด ทำงาน เป็นต้น นอกจากนั้น พฤติกรรมภายนอกบางอย่างจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ หรือ อุปกรณ์ในการช่วยบันทึกพฤติกรรม เช่น เครื่องมือวัดคลื่นสมอง เป็นต้น

ชัยชนะ มิตรสัมพันธ์ และสมนึก แก้ววิไล (2549 : 5) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของมนุษย์ต่อสถานการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์ใดหรือสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ โดยการกระทำนั้นเป็นไปโดยมีจุดมุ่งหมายและเป็นไปอย่างใคร่ครวญมาแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้ตัว และไม่ว่าสิ่งมีชีวิตหรือบุคคลอื่นสามารถสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม

อัญชลี โองเจริญ (2549 : 18) สรุปไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์หรือสัตว์ ที่แสดงออกมา หรือสามารถสังเกตเห็นได้ และสามารถใช้อุปกรณ์วัดพฤติกรรมได้

พิชัย วาจนสุนทร (2551 : 48) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกของจิตใจทั้งภายในและภายนอก เป็นการกระทำเพื่อสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นสังเกต และใช้เครื่องมือทดสอบได้

จากการศึกษาเอกสาร สามารถสรุปความหมายของ พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่สามารถสังเกตเห็นได้ภายนอก และไม่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก ซึ่งเกิดขึ้นมาจากแรงกระตุ้นที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำ ซึ่งแสดงออกมาทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

6.2.2 ความหมายของจริยธรรม

พุทธทาสภิกขุ (2505, อ้างถึงใน ขอบ เอี่ยมประสงค์, 2544 : 28) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการที่เราจะมีความศึกษาดี คือ จริยธรรม โดยเฉพาะจะสำเร็จประโยชน์ต่อนักเรียนได้จริงนี้ เราต้องมีองค์ 3 เป็นอย่างน้อย คือ

1. มีครูดี คือ มีครูซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านความรู้ และ ความประพฤติเหมาะสมต่อการเป็นผู้สอนคนให้เป็นคนดี มีความรู้ได้แท้จริง
2. มีวิธีการสอนดี คือ เป็นผู้ที่สามารถสอนหรือพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะ แห่งความเป็นพลเมืองดีตามที่สังคมต้องการ
3. มีสิ่งแวดล้อมดี คือ จัดหรือพัฒนาสิ่งทั้งปวงที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ด้วย ประสาทสัมผัสจากทางด้านกายและใจ เป็นต้น ให้มีลักษณะเอื้อต่อการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความ ประพฤติดี

สุพัตรา เลิศประเสริฐรัตน์ (2544 : 12) ให้ความหมายของจริยธรรม คือ หลัก ความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรมคุณค่า ทางจริยธรรมชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรม ของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้น ความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่เรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ อันดีโดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

สุวรรณ พุ่มคง (2545 : 15) อธิบายว่า จริยธรรม หมายถึง ความดีงามสิ่งที่ควร ประพฤติ (ไม่รวมความชั่วที่ไม่ควรประพฤติ) คำว่า “จริยธรรม” เป็นสมุหนาม (คำเรียกนาม) ของสิ่งที่ดีควรประพฤติทั้งหลาย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 3 - 4 อ้างถึงใน กรรยา รินสอน, 2546 : 13) ให้ความหมายคำว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะ ของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่ เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือลักษณะที่สังคม ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุนและผู้กระทำ ส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือลักษณะที่ สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษพยายามกำจัด และผู้กระทำ พฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะ และพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

อัญชลี โองเจริญ (2549 : 21) สรุปความหมายของจริยธรรมได้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางหรือกฎเกณฑ์ และมาตรฐานความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ซึ่ง เป็น ลักษณะที่สังคมต้องการคือปัญญาและมีเหตุผลทำให้รู้ว่าควรประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามทั้งกายวาจา และใจเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

สามารถสรุปความหมายของจริยธรรม ได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การแสดงออก ซึ่งสิ่งที่ดีงาม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ โดยมีมาตรฐานความดีงามที่บุคคลปฏิบัติต่อกัน ทั้ง ต่อบุคคล และต่อสังคมส่วนรวม ภายใต้อุดมคติและปัญญา สร้างความเจริญงอกงามแก่ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ

6.2.3 ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2542 : 3) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืน กฎเกณฑ์หรือค่านิยมสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นย่อมส่งผลต่อความผาสุก และความทุกข์ของ สังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมใน สถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น

เจียมจิต บุณย์รักษ์ (2543 : 6) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่า หมายถึงการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคลมีหลักในการ ปฏิบัติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม

สมนฤมล เพ็ชรธนะ (2543 : 9) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ เป็นการกระทำ ที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีหลักการในการปฏิบัติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและสังคม

สุนชัย ปานเกลียว (2548 : 26) ได้สรุปความหมายว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงความประพฤติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเองและสังคม อันจะ ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ดังนั้น จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของวินัยข้างต้นและนำมาสรุปรวมกันกับ ความหมายของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จึงสามารถสรุปได้ว่า วินัยด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกของบุคคล ที่สามารถเห็นได้จากภายนอก และไม่สามารถเห็นได้จากภายนอก หรือพฤติกรรมที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล หรือเป็นจิตใต้สำนึก หรือไร้สำนึกที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ภายนอก โดยงดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมสังคมนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัย ด้านต่างที่แวดล้อม และส่งผลต่อการแสดงออกของบุคคล เช่น การอบรมเลี้ยงดู การศึกษาเล่าเรียน การลอกเลียนแบบ ภาวะทางอารมณ์ เป็นต้น

6.2.4 ประเภทของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยของนักวิชาการ และนักวิจัย และผู้ที่ศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหลาย ๆ ท่านสามารถแบ่งประเภทของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ 3 ประเภท ดังนี้

6.2.4.1 ความซื่อสัตย์

มีผู้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ไว้ดังนี้

ปิยนันท์ ภิรมย์ไกรภักดี (2544 : 54) ได้อธิบายความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่าหมายถึง การประพฤติตนด้วยความจริงใจ และตรงไปตรงมา ทั้งวาจาและใจ ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

จุฑาทิพย์ เปี่ยมประถม (2545 : 18) ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรม หรือความรู้สึกของบุคคลในส่วนตัวที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ไม่ทุจริต หรือไม่ประพฤติมิชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา ยุติธรรม และละเอียดรอบคอบ

ชวลีพร รัตนะเจริญชัย (2547 : 34-35) ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การมีค่านิยมประพฤติปฏิบัติตรงต่อความจริงอัน ได้แก่ การตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ การตรงต่อคำมั่นสัญญา การตรงต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่ดีของสังคม และในพระพุทธศาสนาได้แบ่งความซื่อสัตย์ออกเป็น 3 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ทางกาย ทางวาจา และทางใจ

อัมพร สาระพันธ์ (2547 : 27) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความรักดี ความซื่อตรง การประพฤติตรง คือ มีความตรง ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง และไม่เอาเปรียบ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนต้องแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล และความซื่อสัตย์ต่อสังคมและประเทศชาติ (อัญชลี โองเจริญ, 2549 : 21)

6.2.4.2 ความเสียสละ

กัลยา ศรีปาน (2542 : 99) ให้ความหมายของความเสียสละไว้ว่า หมายถึง การยอมยกผลประโยชน์ส่วนตัวให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคมเมื่อมีโอกาส

จักรพงษ์ นิลพงษ์ (2543 : 36) ได้ให้ความหมายของความเสียสละไว้ว่า หมายถึงการรู้จักสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม หรือบริจาคสิ่งของ เงินทองแก่ผู้ที่ควรรับรวมทั้งเพื่อส่วนรวม เพื่อสาธารณกุศล มีการบำรุงรักษา โรงพยาบาล ทำถนน สร้างสะพาน หรือบริจาคทรัพย์สินช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ภัยต่างๆ เป็นต้น

สุนันธา แก่นกุล (2544 : 9) อธิบายว่า ความเสียสละ หมายถึง ยอมรับความลำบากเพื่อให้คนอื่นมีความสุข เช่น พ่อแม่ของเรายอมลำบากทุกอย่างเพื่อหาเงินทองมาเลี้ยงดูลูก ใ้ลูกของตนเองได้อยู่ดีกินดีหรือได้เรียนหนังสือ เพื่อให้ลูกของตนเองมีความสุขก้าวหน้า

6.2.4.3 ความอดทน

กรมวิชาการ (2542 : 10-16) ให้ความหมายของความอดทนไว้ว่า หมายถึง ความอดทนของร่างกายและจิตใจในการทำงานทุกอย่างด้วยความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร ใช้สติปัญญาควบคุมตนเองให้อยู่ในเหตุผล ไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ หรือถ้อยคำที่ทำให้เจ็บแค้น พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอดทน คือ ความบากบั่นพยายาม ไม่ท้อถอย ไม่ยอมแพ้ พยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคจนประสบความสำเร็จ กระตือรือร้น และหนักแน่น ไม่หวั่นไหวง่าย

มนตรี กำลังดี (2543 : 42) ให้ความหมายของความอดทนไว้ว่า หมายถึง การรู้จักอดกลั้นต่อความยากลำบากของงาน ต่ออุปสรรคทั้งหลายรวมทั้งความเข้าใจผิด และความไม่สุจริตใจทั้งหลายที่บุคคลอื่นมีต่อตน ตลอดจนความสงบเสงี่ยม อ่อนน้อมถ่อมตน

มนตรี วงศ์ละคร (2543 : 41) ให้ความหมายของความอดทนไว้ว่า หมายถึง ความหนักแน่นของจิตใจที่จะยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ด้วยความอดทน บึกบึน ไม่มีความหวั่นไหว อดทนต่อความทุกข์ ซึ่งเกิดจากความเจ็บป่วย อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความเหนื่อยยากตรากตรำ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความอดทน นักเรียนต้องแสดงออกถึงความอดทนทางกาย ทางจิตใจ ไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ต่างๆ ที่มากระทบ ใช้สติปัญญาในการควบคุมตนเองให้เป็นคนที่มีเหตุผลอยู่ตลอดเวลา ไม่ท้อถอย ยอมแพ้ เอาชนะอุปสรรค เพื่อให้เกิดความสำเร็จในงาน (อัญชลี โอง์เจริญ, 2549 : 45)

6.3 วินัยด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

6.3.1 ความหมายของการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมากในสังคม หน่วยงาน สถาบัน องค์กร และประเทศชาติ ดังนั้น สังคมต่าง ๆ จำเป็นจะต้องออกกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา ข้อบังคับ เพื่อใช้ควบคุมคนในสังคม หน่วยงาน สถาบัน องค์กร และประเทศนั้น ๆ ได้ปฏิบัติตามเพื่อสงบสุข ร่มเย็น และเป็นระเบียบเรียบร้อย ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม หลายท่านซึ่งได้ให้ความหมายและอธิบายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ไว้ดังนี้

চারঙ্গী อดุมไพจิตรกุล (2544 : 99 - 100) ได้นำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่า “คนมีระเบียบได้แก่ระเบียบในการคิดและในการทำ ผู้ไม่มีระเบียบไว้ ถึงจะมีวิชา มีเรี่ยวแรง มีความกระตือรือร้นอยู่เพียงไร ก็มักทำงานให้สำเร็จไม่ได้เพราะความคิดอ่าน สับสนว่าทำอะไรก็ไม่ถูกลำดับขั้นตอน มีแต่ความลังเลและขัดแย้งทั้งในความคิดทั้งในการปฏิบัติงาน” การมีระเบียบแยกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การมีระเบียบทางกาย คือ การปฏิบัติตัวในกริยามารยาททำให้ไม่มีอุปสรรคต่อการชวนชวหาความรู้ความสำเร็จคือหาสิ่งที่ตัวกำลังมุ่งปฏิบัติ

และการมีระเบียบทางใจ คือ การทำอะไรต้องคิดมีเหตุมีผลคนที่ระเบียบวินัยนั้นเป็นผู้ที่เข้มแข็งเป็นผู้ที่หวังดีต่อตนเอง และเป็นผู้ที่มีความสำเร็จในอนาคต กฎระเบียบมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของคนในสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นแบบแผนของคนในกลุ่มนั้นให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบและในทิศทางเดียวกัน

กฤษฎา ดอนทอง (2549 : 36) กล่าวถึงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมว่า การทำตัวเองให้อยู่ในกรอบของข้อบังคับของกฎเกณฑ์ที่ได้มีการกำหนดขึ้น เป็นบุคคลที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎของสังคม ระเบียบข้อบังคับเป็นสิ่งจำเป็นในหมู่คณะ เป็นกฎเกณฑ์ควบคุมมิให้มีการกระทำตามอำเภอใจ ดังนั้นคนในสังคมต้องรู้ระเบียบข้อบังคับของสังคม

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกา มารยาท ตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต กฎหมาย บ้านเมือง ระเบียบวินัยภายในโรงเรียน และองค์กรต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อความสงบเรียบร้อยในการดำเนินกิจการของหน่วยงาน สถาบัน และสังคม ประเทศชาติ ให้มีความปกติสุข

6.3.2 ประเภทของการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวินัยด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับนักเรียนโดย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

6.3.2.1 การตรงต่อเวลา

มีผู้ให้อธิบายเกี่ยวกับการตรงต่อเวลาไว้ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 60) ได้ให้ความหมายของการตรงต่อเวลาว่า หมายถึง การทำงานหรือการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างสำเร็จตามกำหนดเวลา

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (2544 : 29) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามเวลาหรือให้ทันตามเวลาที่กำหนด การฝึกตรงต่อเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างควมมีระเบียบวินัย

รุจีร์ ภูสาระ (2544 : 29) สรุปไว้ว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จไปตามเวลาที่กำหนดไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และเมื่อรู้ว่าทำอะไรได้ล่าช้ากว่ากำหนดก็ไม่นั่งนอนใจ ควรรีบทำงานนั้นให้เสร็จเพื่อมิให้ล่าช้ากว่ากำหนดมากกว่าเดิม

สวัสดี ปทุมราช (2545 : 2) ได้ให้คำจำกัดความว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้เสร็จตามเวลาที่กำหนด เช่น นักเรียนทำแบบฝึกหัดส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนดทุกครั้ง

สำเภา พุทธปวน (2548 : 18) อธิบายว่า การตรงต่อเวลา เป็นการทำกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องมีการวางแผนและให้สำเร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เมื่อ

เวลาผ่านไปเร็วแล้ว เราไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ดังนั้น เราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าหากปล่อยเวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ก็เสียโอกาสในภายหลัง การที่จะมีความสุขที่สุดในชีวิต คือการรู้จักจัดการและวางแผนการใช้เวลาในการทำกิจกรรมใด ๆ ให้ถูกต้อง และพยายามทำให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา และเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ ทำให้ชีวิตมีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้ด้วยดี

พิชัย อัมปัญญา (2552 : 21) สรุปไว้ว่า การตรงต่อเวลาเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักเรียนอย่างยิ่ง สถานศึกษาทุกแห่งได้พยายามปลูกฝังการแสดงพฤติกรรมตามกำหนดเวลาหรือตามตารางเวลาในการมาโรงเรียน การเข้าห้องเรียน เมื่อโรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างจริงจังนับว่าเป็นการวางรากฐานในเรื่องการตรงต่อเวลาให้มีพฤติกรรมที่ดีสืบต่อไป

สรุปได้ว่า วินัยด้านการตรงต่อเวลา หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่สามารถปฏิบัติงาน หรือกระทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือตรงตามเวลานัดหมายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นักเรียนมาโรงเรียนตามเวลาที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนเข้าแถวในตอนเย็นตรงตามเวลาและกลับบ้านตามที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนส่งการบ้านตามกำหนดเวลาที่ครูสั่ง เป็นต้น

6.3.2.2 ความสะอาด

การรักษาความสะอาดเป็นวินัยพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนจะต้องฝึกปฏิบัติให้มีความคุ้นเคยและฝังลึกลงไปในชีวิต เพราะความสะอาดจะส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของนักเรียนและเป็นบุคคลที่มีบุคลิกที่ดีในอนาคต ได้มีผู้อธิบายเกี่ยวกับความสะอาดหลายท่าน ดังนี้

กรมวิชาการ (2542 : 21) ได้สรุปถึงความสะอาดว่า ความสะอาด มีอยู่ 3 ทาง คือ สะอาดกาย สะอาดวาจา สะอาดใจ ซึ่งหมายถึงความดีงามหรือความไม่ทุจริตทางกาย วาจา ใจ และสะอาดภายนอก ได้แก่ ความสะอาดของร่างกายเครื่องใช้ บ้านเรือน และความเป็นอยู่ สะอาดภายในได้แก่ความสะอาดในจิตใจ

วณิชชา เพชรสุวรรณ (2543 : 13) ได้สรุปเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดทั้งที่บ้านและโรงเรียน ว่า บ้านเป็นสถานที่ที่เราอาศัยพักผ่อนหลับนอน ให้ความปลอดภัยและสร้างความสบายทั้งกายและใจให้ทุกคนในครอบครัว ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องรู้จักทำความสะอาดในส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในบ้าน รวมทั้งวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ ให้มองดูสวยงาม และคงอยู่ในสภาพดีอยู่ตลอดเวลา

สำเภา พุทธปวน (2548 : 21) ได้สรุปไว้ว่า การรักษาความสะอาดเป็นการที่บุคคลรู้จักควบคุมตนเอง ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบ และสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาดตนเอง บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสาธารณะสถาน สวมใส่เสื้อผ้าสะอาด ทั้งขยະลงในถึง ไม่เขียนข้อความในบริเวณที่ไม่สมควร ซึ่งได้กำหนดวินัยเกี่ยวกับความสะอาด ไว้ดังนี้

1. การรักษาความสะอาดในห้องเรียน โต๊ะเก้าอี้ พื้นห้อง ระเบียง เพดาน ฝาผนัง กระดานดำ ฯลฯ
2. การสำรวจและรายงานสิ่งสมควรปรับปรุงแก้ไข สิ่งชำรุดใช้การไม่ได้ อุปกรณ์ประจำห้องไม่ครบ ฯลฯ
3. การร่วมมือกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงรถ โรงอาหาร และสถานที่รับประทานอาหาร

พิชัย อ้นปัญญา (2552 : 23 - 25) ได้อธิบายว่า ความสะอาด เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตที่สำคัญของมนุษย์ประการหนึ่ง หากเราเริ่มปลูกฝังการแสดงพฤติกรรมให้นักเรียนที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถานศึกษา ได้มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน ในการรักษาความสะอาดห้องเรียนและอาคารเรียนได้ก็เป็นสิ่งที่ดี เพราะนักเรียนเหล่านั้นจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

วินัยด้านความสะอาด เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลรู้จักควบคุมตนเองโดยการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบ หากศึกษาในสถานศึกษา ต้องปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน ในการรักษาความสะอาดห้องเรียนและอาคารเรียน นอกจากนี้ ควรมีความสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาด ไม่ว่าจะเป็นความสะอาดของตนเอง บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสาธารณสถาน เช่น สวมใส่เสื้อผ้าสะอาด ทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่เขียนข้อความในบริเวณที่ไม่สมควร เป็นต้น

โรงเรียนเป็นสถานที่ฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ นักเรียนทุกคนต้องมีหน้าที่ช่วยพัฒนาโรงเรียน ให้มีความสะอาดน่าอยู่ ซึ่งนักเรียนสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. ทิ้งเศษขยะ อาหาร หรือสิ่งที่ไม่ต้องการลงในถังขยะให้ถูกต้อง
2. ต้องทำเวรตามที่ได้รับมอบหมาย
3. รักษาทรัพย์สินของโรงเรียนอย่างดียิ่ง
4. เมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดหรือเสียหาย ควรแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบ เพื่อดำเนินการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้
5. ช่วยกันตักเตือนผู้ที่ทำผิดหรือบอกครู – อาจารย์ ให้ทราบชื่อ เพื่อที่จะช่วยสร้างนิสัยอันดีให้กับนักเรียนทุก ๆ คน
6. รักษาความสะอาดห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ พื้นห้อง ระเบียง เพดาน ฝาผนัง กระดานดำ ฯลฯ
7. สำรวจและรายงานสิ่งสมควรปรับปรุงแก้ไข สิ่งชำรุดใช้การไม่ได้ อุปกรณ์ประจำห้องเรียนที่ไม่ครบ

สรุปได้ว่า วินัยด้านความสะอาด หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียน แสดงออกภายนอกให้บุคคลอื่นได้เห็น ซึ่งสะท้อนต่อบุคลิกภาพของตัวนักเรียนเอง บ่งบอกถึงการ อบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง และครูที่โรงเรียน การปลูกฝังรักษาความสะอาดของ นักเรียนเป็นหน้าที่สำคัญของโรงเรียนที่จะต้องสอนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดทั้งต่อ ตนเอง ต่อผู้อื่น และการใช้สถานที่สาธารณะ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

6.3.2.3 การแต่งกาย

ได้มีนักวิชาการและผู้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคลได้อธิบาย เกี่ยวกับการแต่งกายไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

พิชัย อ้นปัญญา (2552 : 25 - 26) อธิบายว่า การแต่งกายถือเป็นวินัย หนึ่ง เพราะคนที่แต่งกายถูกกาลเทศะจะสามารถบ่งบอกให้คนอื่นรู้ว่าเป็นคนอย่างไร ถ้าแต่งกาย ดี เรียบร้อย ก็จะทำให้ตนเองเกิดความเชื่อมั่นและมีความภาคภูมิใจ วินัยด้านการแต่งกาย เป็น พฤติกรรมส่วนบุคคลที่แต่ละคนจะพึงแสดงออก ซึ่งสามารถบ่งบอกได้ถึงทัศนคติและอุปนิสัยของ บุคคลนั้นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะคนที่แต่งกายดี มีระเบียบ ย่อมมีความดีและดูภูมิฐานกว่าคนที่แต่ง กายไม่ถูกต้องตามกาลเทศะอย่างเห็นได้ชัด

ชนิษฐา โชะประสิทธิ์ และคณะ (2550) อธิบายว่า การแต่งกายของ นักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการแต่งกายที่ถูกต้องตามกฎระเบียบถือเป็น การสร้างวินัยและสร้าง ความรับผิดชอบในตนเอง ซึ่งการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย ถูกต้องเป็นการสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีให้กับ มหาวิทยาลัย และยังเป็นผลดีต่อผู้สวมใส่และถือเป็นการเคารพให้เกียรติมหาวิทยาลัยที่ตนได้ศึกษาอยู่ แต่ในปัจจุบันพบว่า การแต่งกายของ นักศึกษาเป็นไปตามกระแสสมัยนิยมหรือแฟชั่นทำให้ เกิดการสิ้น เปลืองและฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการแต่งกายผิดระเบียบนั้นมี ผลกระทบ ในอีกหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการ เกิดอาชญากรรม ปัญหาโสเภณี และมีผลกระทบ ต่อชื่อเสียง และภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและถือว่าการไม่ให้นักศึกษาไม่ให้เกิดเกียรติแก่มหาวิทยาลัย

7. การบริหารจัดการตามวงจรเดมมิง (Deming Cycle)

7.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามวงจรเดมมิง (Deming Cycle)

วงจรเดมมิงหรือวงจรควบคุมคุณภาพ PDCA ย่อมาจาก Plan-Do-Check-Act แปลว่า วางแผน - ปฏิบัติ - ตรวจสอบ - ปรับปรุง เป็นวงจรที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาโดยตรง วงจรเดมมิง สมคักย์ สิ้นธุระเวชญ์ (2542 : 180 - 190) กล่าวว่าแนวคิดของวงจร นี้ ดร.วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ท เป็นผู้พัฒนาขึ้นเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1939 และ ดร.เอ็ดวาร์ด เดมมิง เป็นผู้ นำมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1950 จนเป็นที่เผยแพร่หลายในชื่อ วัฏจักรเดมมิง (Deming Cycle) หรือวงจรคุณภาพ หรือวัฏจักรแห่งการบริหารคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

7.1.1 ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่างๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาโดยละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ

7.1.2 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (DO) ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ คือ

7.1.2.1 การวางแผนการกำหนดการ

- 1) การแยกแยะกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการกระทำ
- 2) กำหนดเวลาที่ต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง
- 3) การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

7.1.2.2 การจัดแบบเมทริกซ์ (Matrix Management) การจัดแบบนี้สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาได้และเป็นวิธีช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

7.1.2.3 การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน

- 1) ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ
- 2) ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม
- 3) พัฒนาจิตใจให้รักการร่วมมือกัน

7.1.3 ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ทำให้รู้สภาพการของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดังนี้

7.1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

7.1.3.2 รวบรวมข้อมูล

7.1.3.3 พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้

7.1.3.4 การรายงาน จัดแสดงผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว โดยรายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์ และรายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการ

7.1.4 ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดความบกพร่องขึ้นทำให้งานที่ได้ไม่ตรงเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติตามแก้ไขปัญหาลักษณะที่ค้นพบ ดังนี้

7.1.4.1 ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ

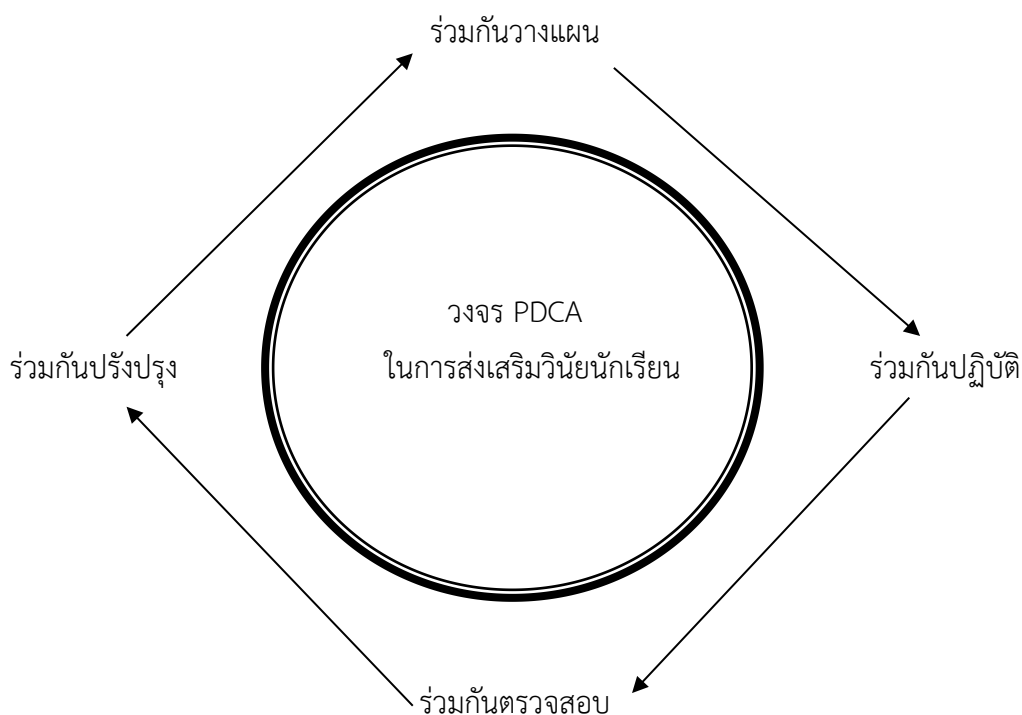
7.1.4.2 ถ้าพบความผิดปกติใดๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกันเพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีกในการแก้ปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

- 1) การย้่านโยบาย
- 2) การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน
- 3) การประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

การควบคุมคุณภาพตามกระบวนการ PDCA จะต้องมีการกระทำในทุกระบบอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดหรือฝ่าย ครูและบุคลากรอื่นๆ และมีการเชื่อมโยงกันจึงจะเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอันจะส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพตามมาด้วย นอกจากนี้ยังต้องการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการประเมินตนเองไปพร้อมกันด้วย

7.2 การใช้วงจร PDCA มาใช้ในการส่งเสริมวินัยนักเรียน

การดำเนินการโครงการส่งเสริมวินัยนักเรียน ผู้รายงานใช้แนวการบริหารตามแบบวงจรเดมมิ่ง ที่ประกอบด้วย การควบคุมและการตรวจ สอบคุณภาพ กับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) ที่นำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมวินัยนักเรียนโรงเรียนตระพังพิทยาคม ดังแผนภาพ 2



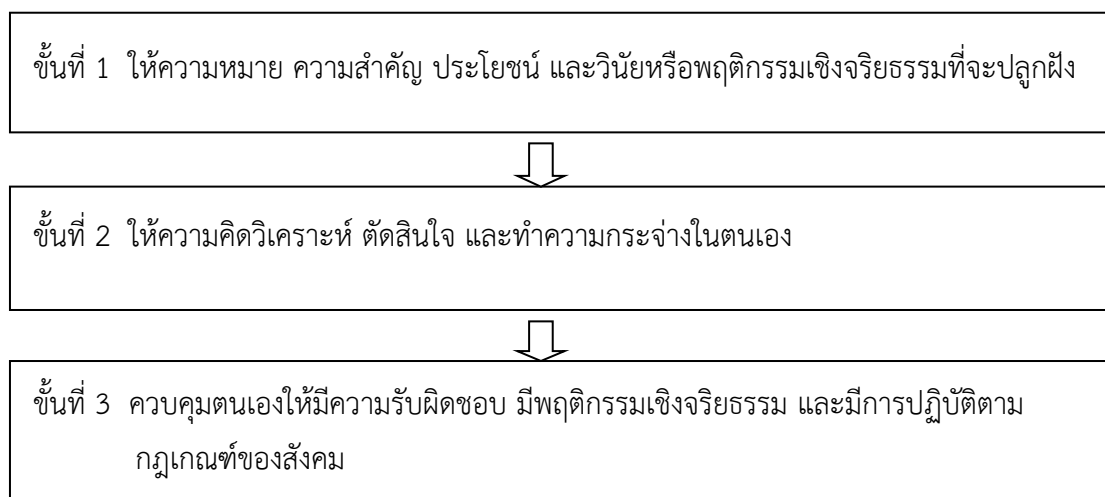
แผนภาพ 2 วงจร PDCA (ที่มา : ศุภชัย อาชีวะระงับโรค. 2547 : 32)

การนำวงจรคุณภาพ PDCA หรือวงจรเดมมิงมาใช้ในการส่งเสริมวินัยนักเรียน เป็นวงจรที่ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะหยุดช่วงหนึ่งช่วงใดไม่ได้ เพราะจะทำให้ไม่เกิดกระบวนการดังกล่าว การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน มีความสำคัญและต้องใช้เวลาอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม คือ จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การนำวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการบริหารงานโรงเรียน ขั้นตอนของกระบวนการ มี 4 ขั้นตอน ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น เมื่อผู้บริหารจะนำไปใช้ในการบริหารงานก็จะสามารถมีแนวทางในการปฏิบัติ ได้ดังนี้

ขั้นการวางแผน (Plan) เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการ PDCA อาจจะแยกได้ดังนี้

1) กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน โดยการกำหนดความคิดรวบยอดในการวางแผนทางการส่งเสริมวินัยนักเรียน วางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบครบวงจร และผลที่ได้รับลงสู่นักเรียนโดยตรง ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียน ร่วมกัน ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูหัวหน้าระดับ รองผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อได้ข้อสรุปจากการวางแผนในการพัฒนาแล้ว จึงนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) วางแนวคิดและรูปแบบในการส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยมีขั้นตอนดังแผนภาพ 3



แผนภาพ 3 ขั้นตอนการส่งเสริมวินัยนักเรียน

ขั้นที่ 1

1) ให้ความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ และพฤติกรรมที่จะปลูกฝังความมี ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความอดทน

2) ความสำคัญของการส่งเสริมวินัยนักเรียน ควรปลูกฝังให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญ เพราะเมื่อนักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้มีระเบียบวินัยแล้วจะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการตัดสินใจและการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในบางกรณีบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์บางอย่าง ขัดแย้งกัน ทำให้เขาต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น ปฏิบัติตามคำสั่งของ ผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด กับความเป็นตัวของตัวเองหรือรักษาความเป็นอิสระเสรีของตน การปฏิบัติงานด้วยความสัตย์ สุจริตแต่ยากจน กับการปฏิบัติงานในทางที่ไม่สุจริต แต่ทำให้ร่ำรวย บุคคลจะเลือกเดินทางไหนนั้น ค่านิยมหรือระบบนิยามที่บุคคลมีอยู่จะช่วยกำหนดทางเลือกให้เขา

ด้วยเหตุที่ค่านิยมเป็นตัวกำหนดความประพฤติและการปฏิบัติของตน และ การประพฤติ การปฏิบัติของตนเป็นตัวการทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป เราจึงอาจกล่าวได้ว่าค่านิยม มีส่วนทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การ เปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยี ก็มีส่วนทำให้ค่านิยมใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้เหมือนกัน พุคอีกนัยหนึ่งก็คือ ค่านิยมเป็นได้ทั้งเหตุ และผลของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นค่านิยมจึงมีความสำคัญมาก เพราะส่งผล กระทบกระเทือนถึง ความเจริญ ความเสื่อมของสังคม และความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ สังคมที่มี ค่านิยมที่เหมาะสม ถูกต้อง เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละความมีระเบียบ วินัย ความสามัคคี เป็นต้น สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าอย่างแน่นอน สังคมใดมีค่านิยมไม่ เหมาะสม เช่น ขาดระเบียบวินัย ไร้สามัคคี เกียจคร้าน ฯลฯ สังคมนั้นจะเสื่อมลงและขาดความ เข้มมั่นภายในชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ สังคมจะต้องสร้างค่านิยมที่เหมาะสมและเป็นค่านิยมที่นำไป สู่การเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนามาก ที่สุด

3) ประโยชน์การส่งเสริมวินัยนักเรียนในโรงเรียน ได้ประโยชน์ดังนี้

(1) นักเรียนประพฤติและปฏิบัติตนเฉพาะที่พึงประสงค์

(2) นักเรียนประพฤติและปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องแก่ สังคม

อย่างสม่ำเสมอ

(3) นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข และทำ

ประโยชน์ให้แก่สังคม

4) พฤติกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนใน 5 ด้าน คือ ความมี ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความอดทน

ขั้นที่ 2 ให้คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและทำความเข้าใจในตนเอง ขั้นนี้เป็นการให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และทำความเข้าใจในค่านิยม โดยเลือกใช้วิธีการปลูกสร้างเสริมจริยธรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังนี้

- 1) การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)
- 2) การทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification)
- 3) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning)
- 4) การสื่อความ (Communication)
- 5) กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

ขั้นที่ 3 ขั้นควบคุมตนเองให้มีพฤติกรรมทางค่านิยม จริยธรรม ที่จะปลูกฝังสร้างเสริมโดยตนเองเป็นผู้กำหนดพฤติกรรม วิธีปฏิบัติ เกณฑ์เงื่อนไขและบันทึกผลการปฏิบัติ ผู้วิจัยให้นักเรียนควบคุมตนเองในการประพฤติปฏิบัติในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

- 1) สำรวจตนเอง โดยใช้แบบสำรวจตนเอง
- 2) ระบุพฤติกรรมที่นักเรียนจะปฏิบัติหรือปรับปรุงตนเองให้ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม
- 3) เลือกพฤติกรรมทำความดี โดยแบบพัฒนาตนเอง
- 4) บันทึกพฤติกรรมและผลการทำความดี โดยใช้แบบพฤติกรรมและผลการทำความดี

ความดี

ขั้นลงมือทำ (Do) ในขั้นนี้ เป็นขั้นที่ต้องมีการลงมือทำตามที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนของการวางแผน บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงาน/ฝ่าย ก็ต้องดำเนินงานตามขั้นตอน ใช้งบประมาณทรัพยากรที่กำหนดไว้ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็ควรจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน และตามแผนที่วางไว้ให้มากที่สุด

ซึ่งในขั้นตอนของการลงมือกระทำจะทำให้ทราบว่าแผนที่วางไว้มีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง ผู้ที่รับผิดชอบจะต้องแก้ไข ในขั้นตอนนี้ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทในด้าน

- 1) สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข
- 2) จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานให้เป็นไป

อย่างมีคุณภาพ

3) กำกับ ติดตาม (Monitoring) ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้

- 4) ให้การนิเทศ เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตรวจสอบหรือประเมิน (Check) การตรวจสอบผลงาน ประกอบด้วย การติดตามตรวจสอบผลปฏิบัติงานตามที่กำหนด เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมาย ประชุมพบปะเพื่อรายงาน

ความคืบหน้าในการปฏิบัติ และประมวลข้อคิดเห็นและข้อผิดพลาดต่าง ๆ และสรุปผลเพื่อ ดำเนินการ แก้ไขปรับปรุง

การประเมินผลจะเป็นกลไกกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่จะจะทำให้ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบงานได้ทราบว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด พบปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนใดของการทำงาน จะได้นำอุปสรรคที่พบมาหาข้อแก้ไข ซึ่งในขั้นการ ตรวจสอบผู้บริหารก็สามารถให้ครูทุกคนในโรงเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการประเมินตรวจสอบ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้แล้ว บทบาทของผู้บริหารในขั้นตอนนี้ จะต้องเป็นผู้ทำให้ครู บุคลากรอื่น ๆ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้าใจว่า

- 1) การประเมินผลเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ไม่ใช่การประเมินเพื่อการจับผิด การทำงาน
- 2) การประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องร่วมกัน
- 3) การประเมินไม่ใช่การตัดสินถูก - ผิด

ขั้นการแก้ไขปรับปรุง (Action) เป็นการนำผลมาวิเคราะห์ พิจารณาหาต้นตอสาเหตุ ข้อบกพร่อง การระดมสมองเพื่อการแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดอีก การกำหนดมาตรฐานการตัดสินใจ ว่า ขั้นตอนการทำงานที่ผ่านมา น่าจะถือเป็นมาตรฐานการทำงานหรือต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

ซึ่งนอกเหนือจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในขั้นตอนของการแก้ไขปรับปรุงแล้วสิ่ง ที่ผู้บริหารจะต้องกระทำ ได้แก่ ระดมสมองเพื่อร่วมกันหาทางแก้ไข ในขั้นแรกก็ควรให้ผู้ที่มีหน้าที่ รับผิดชอบในงานนั้น ๆ หาสาเหตุที่ตนเองคิดว่าเป็นปัญหา จนทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผน ที่วางไว้ แล้วหาแนวทางแก้ไขร่วมมาด้วย หลังจากนั้นทุกฝ่ายที่รับผิดชอบก็นำเสนอในที่ประชุม เพื่อที่จะได้ให้ที่ประชุมได้รับทราบ และยังจะทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่บุคลากรอื่นมอง รวมทั้ง เป็นการระดมสมองในการแก้ปัญหาก็ด้วย นอกจากนี้ยังทำให้บุคลากรในโรงเรียน ได้รับรู้ถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ผลที่ได้รับก็จะทำให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาโรงเรียน

การบริหารจัดการคุณภาพในโรงเรียนนั้นควรใช้วงจร PDCA ในทุก ๆ กิจกรรม และทุก ๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหาร และฝ่ายบริการ และยังเป็นวิธีการพัฒนาคนให้มีขีดความสามารถสูงขึ้น โดยเฉพาะที่ทำงานตั้งแต่ระดับล่าง ๆ ของ องค์กร ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ขององค์กรในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ โดยให้ บุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับในโครงการ รวมกลุ่มคิดหาการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการทำงานและ การควบคุมคุณภาพของงาน ซึ่งนับได้ว่าเป็นวิธีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) ในระดับที่ลดลงไปจนถึงระดับต่ำสุดในองค์กรอย่างได้ผล

8. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงาน นักวิชาการได้นิยามความหมายและ แนวคิดของความพึงพอใจในการทำงานไว้มากมาย ซึ่งแตกต่างกันตามประสบการณ์และการศึกษาที่ แตกต่างกัน ดังนี้

ลักษณะวรรณ พวงไม้มีง (2545 : 9) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของจิตที่ปราศจากความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือบางส่วนความเครียดจะน้อยลงความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้นและในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนองความเครียดและความไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น

ชวลิต เหล่ารุ่งกาญจน์ (2548 : 8) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการได้รับการสนองตอบความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนที่มีความสัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม

สรชัย พิศาลบุตร (2550 : 135) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการได้รับสิ่งที่ต้องการแต่ต้องอยู่ในขอบเขตที่ผู้ให้บริการสามารถจัดหาบริการให้ได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม

วิมลสิทธิ์ ทรายงูร (2551 : 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของเรา และมีความสัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกเลว-ดีพอใจ-ไม่พอใจ สนใจ-ไม่สนใจ เป็นต้น

ภาณุเดช เพียรความสุข และคณะ (2558 : 9) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานที่บรรลุเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาประสงค์

วಿದารัตน์ เจริญรูป (2558 : 16) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของ มนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการและเป้าหมายที่ ได้วางไว้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามปัจจัยแวดล้อม และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจ โดยปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิด ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับการตอบสนองตามความต้องการที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ความพึงพอใจเป็นตัวชี้วัดคุณภาพและความสำเร็จ ประกอบด้วยระดับความคิดเห็น ทัศนคติ ความคาดหวังที่ต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินต่อไปได้ ก่อให้เกิด ความร่วมมือร่วมใจเพื่อ บรรลุวัตถุประสงค์

จรัส โพธิ์จันทร์ (2553 : 17) ได้ถึงความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อ หน่วยงานซึ่งอาจเป็นความรู้สึกทางบวก ทางเป็นกลาง หรือทางลบ ความรู้สึกเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่กล่าวคือ หากความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางบวก การปฏิบัติหน้าที่จะมีประสิทธิภาพสูง แต่หากความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางลบการปฏิบัติหน้าที่จะมีประสิทธิภาพต่ำ

ซีคอร์ด และแบ็คแมน (Secord and Backman, 1991 : 391) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจเกิดจากความต้องการและความต้องการนั้น ๆ ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ บุคคลในองค์กรอาจเกิด ความพึงพอใจแตกต่างกัน บางคนอาจพึงพอใจเพราะงานที่ทำให้ประสบความสำเร็จ บางคนอาจพึงพอใจ เพราะลักษณะงานที่ปฏิบัติ แต่บางคนอาจพึงพอใจเพราะเพื่อนร่วมงาน

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 1991 : 392) กล่าวถึง ความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกต่องาน เพื่อนร่วมงาน และผลที่เกิดขึ้นกับงาน

แอปเปิลไวท์ (Applewhite, 1996 : 8) มีความเห็นว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องของ บุคคล โดยเห็นว่า ความพึงพอใจในการท างานมีความหมายรวมถึง การยอมรับในสภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่ทำงานด้วย เช่น การมีความสุขกับการท างานที่มีเพื่อนร่วมงานที่เข้ากันได้ การมีเจตคติที่ดี ต่องานและความพอใจเกี่ยวกับรายได้

คอตเลอร์ (Kotler, 2003) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ คือระดับความรู้สึกของ บุคคลว่ารู้สึกพอใจ ถูกใจหรือผิดหวัง อันเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่ได้รับรู้จากสินค้าหรือบริการกับความคาดหวังของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นระดับความพึงพอใจจะสัมพันธ์กับความแตกต่างระหว่างผลงานที่ได้รับรู้ความคาดหวัง

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ตั้งอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ จะเกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความต้องการ และเป้าหมายที่ได้วางไว้ ทั้งนี้จากการศึกษาในเรื่องของ ความพึงพอใจ พบว่า สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจได้นั้นจะมาจากการสร้างแรงจูงใจ และสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล สอดคล้องกับทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow 's Hierarchy of Needs Theory) มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 102 ; อ้างถึงใน ญัฐพันธ์ เขจรนนทน. 2551 : 82 - 84) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจหรือความต้องการที่ เป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงที่สุดทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow 's Hierarchy of Needs Theory) ซึ่งสามารถ แบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับต่อไปนี้

1.1 ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน ของชีวิตที่ มนุษย์ทุกคนจะต้องได้รับ เพื่อดำรงชีวิตอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน และเสื้อผ้า เป็นต้น ซึ่งบุคคลจะตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานจากรายได้ปกติที่เขาได้รับจากการทำงาน

1.2 ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety/Security Needs) มนุษย์จะต้องการ ความมั่นคงแน่นอน และความปลอดภัยในชีวิต ทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านอารมณ์ ความรู้สึก โดยบุคคลจะแสวงหาความมั่นคงให้แก่ตัวเองและครอบครัว ดังจะเห็นได้ว่า มนุษย์พยายามสร้าง และสะสมหลักประกันในการดำรงชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ โดยสมาชิกขององค์การ จะพิจารณาความมั่นคงในงานตำแหน่ง และสถานะขององค์การซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อรายได้และ การใช้จ่ายของครอบครัวของเขา

1.3 ความต้องการมีส่วนร่วมในสังคม (Social Belonging Needs) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์และความผูกพันกับบุคคลอื่น ตลอดจนได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นเมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้รับการตอบสนอง และได้หลักประกันว่าเขาสามารถจะดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย เขาก็จะเข้าเป็นสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะการยอมรับและการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากภายในองค์การ ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นสมาชิกของกลุ่ม

1.4 ความต้องการการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะมีความรู้สึก ภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งเกิดจากการยกย่องและนับถือจากบุคคลอื่น โดยความรู้สึกภาคภูมิใจของบุคคลจะมาจากชื่อเสียง เกียรติยศ และการชื่นชมจากสังคม ดังที่ เราจะเห็นได้จากบุคคลที่มีหน้าที่การงานและรายได้มั่นคง มีตำแหน่งหน้าที่ และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม โดยจะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากบุคคลอื่น ซึ่งองค์การจะต้องจัดตำแหน่งงานในสำนักงานหรือความรับผิดชอบในงาน เพื่อให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจ

1.5 ความต้องการบรรลุในสิ่งที่ตั้งใจ (Self Actualization Needs) แต่ละบุคคลจะมีความต้องการที่จะกระทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ได้ใช้ศักยภาพหรือตระหนักถึงศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ “อาจจะกล่าวได้ว่า ความต้องการบรรลุในสิ่งที่ตั้งใจ ถือเป็นความปรารถนาที่บุคคลอยากจะเป็นอย่างอื่นนอกจากที่เป็นอยู่ เพื่อให้บรรลุถึงความพอใจและเข้าใจตนเอง” ซึ่งจะเป็นความต้องการขั้นสุดท้ายและสูงสุดของบุคคล

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ สรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการและการยอมรับในสังคม การที่บุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ตลอดจนการบรรลุในสิ่งที่ตั้งใจ ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกถึง ความเป็นสมาชิกของสังคม ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและเข้าใจตนเอง 2. ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory)

เฮอริชเบอร์ก (Herzberg, 1993 : 113 - 115 ; อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2552 : 72) ได้นำแนวความคิดของมาสโลว์ (Maslow) ไปขยาย โดยแยกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัย (Factors) คือ

2.1 ปัจจัยอนามัย (Hygiene Factors) ที่เป็นสาเหตุหรือป้องกันความไม่พึงพอใจ ในการทำงาน (Job Dissatisfaction) สอดคล้องกับความต้องการขั้นต่ำของมาสโลว์ (Maslow) คือ ความต้องการด้านร่างกาย ความปลอดภัย และสังคม

2.2 ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) ที่เป็นสาเหตุของความพึงพอใจในการทำงาน (Job Satisfaction) สอดคล้องกับความต้องการขั้นสองของมาสโลว์ (Maslow) คือ ความต้องการ 'ได้รับ การยกย่อง และความต้องการความสำเร็จในชีวิต' จากทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบอร์ก (Herzberg) สรุปได้ว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้น จากการได้รับตอบสนองของความต้องการทางด้านร่างกาย ความปลอดภัย สังคม การได้รับการยกย่อง และความต้องการความสำเร็จในชีวิต สอดคล้องกับทฤษฎี ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

2. ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murray 's Manifest Needs Theory) เมอร์เรย์ (Murray. 1961 : 187 ; อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553 : 117) ได้กล่าวว่า ในเวลาเดียวกัน บุคคลอาจมีความต้องการด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านสูง และความต้องการด้านอื่นต่างก็ได้ ความต้องการที่จำเป็นและสำคัญของคนมีอยู่ 4 ประการ คือ

2.1 ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) หมายถึง ความต้องการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2.2 ความต้องการมิตรสัมพันธ์ (Need for Affiliation) หมายถึง ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น คำนี้ถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

2.3 ความต้องการอิสระ (Need for Autonomy) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นตัว ของตัวเอง

2.4 ความต้องการมีอำนาจ (Need for Power) หมายถึง ความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน

จากทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ สรุปได้ว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจมีความต้องการด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านสูง และความต้องการด้านอื่นต่ำก็ได้ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการมิตรสัมพันธ์ ความต้องการอิสระและความต้องการมีอำนาจแตกต่างกันไป

3. ทฤษฎีการจูงใจอีอาร์จี (ERG : Existence-Relatedness-Growth Theory)

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer. 1972 : 204 ; อ้างถึงใน ปณิศา มีจินดา. 2553 : 162) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการ (Need Theory) : ทฤษฎีการจูงใจอีอาร์จี (ERG : Existence-

RelatednessGrowth Theory (ERG) เน้นตอบสนองความต้องการของมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงชั้นความต้องการว่าความต้องการใดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังหรือความต้องการหลาย ๆ อย่าง อาจเกิดขึ้นพร้อมกันก็ได้ โดยอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

3.1 ความต้องการเพื่อความอยู่รอด (Existence Needs (E)) เป็นความต้องการพื้นฐาน ของร่างกายเพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น เป็นความต้องการในระดับต่ำสุดและมีลักษณะเป็นรูปธรรมสูงสุด ประกอบด้วย ความต้องการทางร่างกาย บวกด้วยความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ผู้บริหารสามารถตอบสนองความต้องการในด้านนี้ได้ด้วยการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีสวัสดิการที่ดี มีเงินโบนัส รวมถึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกมั่นคงปลอดภัย จากการทำงานได้รับความยุติธรรม มีการทำสัญญาว่าจ้างการทำงาน เป็นต้น

3.2 ความต้องการมีสัมพันธภาพ (Relatedness Needs (R)) เป็นความต้องการที่จะให้ และได้รับไมตรีจิตจากบุคคลที่แวดล้อมเป็นความต้องการที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมน้อยลง ประกอบด้วย ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) ตามทฤษฎี ของมาสโลว์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลภายนอกด้วย เช่น การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม เป็นต้น

3.3 ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth Needs (G)) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดของบุคคล ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมต่ำสุด ประกอบด้วย ความต้องการการยกย่องบวกด้วยความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตตามทฤษฎีของมาสโลว์ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ พนักงานพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยการพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือมอบหมายให้รับผิดชอบ ต่องานกว้างขึ้น โดยมีหน้าที่การงานสูงขึ้น อันเป็นโอกาสที่พนักงานจะก้าวไปสู่ความสำเร็จ

จากทฤษฎีการจูงใจอีอาร์จี (ERG) สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ไม่คำนึงถึง ชั้นความต้องการเกิดขึ้นก่อนหรือหลังหรือความต้องการหลาย ๆ อย่างพร้อมกันก็ได้ โดยประกอบด้วย ความต้องการเพื่อการอยู่รอด เป็นความต้องการพื้นฐานของร่างกายเพื่อให้มนุษย์ ดำรงชีวิตอยู่ได้ ความต้องการมีสัมพันธภาพ เป็นความต้องการที่จะได้รับความผูกพันหรือการยอมรับ และความ ต้องการเจริญก้าวหน้า การได้รับการยกย่องและการได้รับการสนับสนุนต่าง ๆ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกของบุคคลและสังคมที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นความรู้สึกและเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่ตอบสนอง ความต้องการของบุคคลที่วางไว้ ความพึงพอใจอาจจะเป็นความคิดเห็น ทัศนคติ ความหวัง หรือ ความรู้สึกที่มีต่อการกระทำของบุคคลและสามารถทำให้สิ่งที่ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ที่วางไว้

9. บริบทของโรงเรียนตระพังพิทยาคม

9.1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อสถานศึกษา โรงเรียนตระพังพิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ 133/4 หมู่ที่ 6 ถนน เขาชุมทอง-กุ่มแป ตำบลควนพัง อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80130 โทรศัพท์ 075-466788 โทรสาร 075-466788 เปิดสอนตั้งแต่ระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 – 8 ต.ควนพัง อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

9.2 ประวัติโรงเรียนโดยย่อ

โรงเรียนตระพังพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เริ่มดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นสาขาของโรงเรียนควนเกยสุทธิวิทยา โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนวัดสุวรรณโฆสิต ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนตระพังพิทยาคมเป็นโรงเรียนในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2536 และแต่งตั้งนายอำนาจ คงทอง เป็นผู้บริหารโรงเรียน ในตำแหน่ง ครูใหญ่

ในปี พ.ศ. 2538 โรงเรียนตระพังพิทยาคม ได้รับอนุมัติให้ผู้บริหารโรงเรียนดำรงตำแหน่งสูงขึ้น จากครูใหญ่เป็น อาจารย์ใหญ่ โดยผู้บริหารคนเดิม

ในปี พ.ศ. 2540 โรงเรียนตระพังพิทยาคม ได้รับอนุมัติให้ผู้บริหารโรงเรียนดำรงตำแหน่งสูงขึ้น จากอาจารย์ใหญ่ เป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน โดยผู้บริหารคนเดิม

ในปี พ.ศ. 2541 โรงเรียนตระพังพิทยาคม ได้รับอนุมัติให้มีตำแหน่งข้าราชการสายงานบริหารสถานศึกษา เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งตำแหน่ง และกรมสามัญศึกษา ได้แต่งตั้งให้ นายเจนแป้นแก้ว ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และปรับปรุงตำแหน่งเป็น ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2543

ปรัชญาของโรงเรียน	“สร้างตน สร้างคนสร้างงานให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ”
คำขวัญประจำโรงเรียน	“ปณฺญา ปรีสุคฺคิ คณฺยํมปรีสุคฺธิด้วยปัญญา”
สีประจำโรงเรียน	“สีเขียว – ขาว”
เครื่องหมายประจำโรงเรียน	“ดอกบัวขาวเบ่งบานเหนือน้ำ”
	หมายถึงการพัฒนาการศึกษาของตำบลควนพัง



อักษรย่อ	“ต.พ.”
ชื่อภาษาอังกฤษ	“Trapangpittayakom School”

9.3 สภาพทั่วไปของชุมชน

สภาพชุมชนโดยรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะ เป็นสวนยางพารา มีบ้านพักอาศัยอยู่ในสวนยางริมถนนใหญ่ด้านข้างโรงเรียน มีบ้านเรือนค่อนข้างมาก มีประชากรประมาณ 1,200 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียนได้แก่ สวนยางพารารอบทั้งสี่ทิศ ริมถนนใหญ่ด้านข้างโรงเรียน มีที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน อาชีพหลักของชุมชน คือ รับจ้างติดตาวาง ทำสวนยางพารา เนื่องจาก มีการเพาะกล้ายางพารา แล้วจ้างติดตาเพื่อจำหน่ายต่อไป บางส่วนที่มีที่ดินมาก ได้ปลูกยางพาราแล้วกรีดยางเอง ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักทั่วไป คือ การทำบุญเดือนสิบ การรดน้ำผู้สูงอายุในเทศกาลสงกรานต์ การไปวัดทำบุญในวันพระ เป็นต้น

9.4 สภาพปัจจุบัน โรงเรียนตระพังพิทยาคม

9.4.1 ข้อมูลจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2560 – 2561 สามารถแสดงได้ตามตาราง 4

ตาราง 4 แสดงสถิติข้อมูลจำนวนนักเรียน โรงเรียนตระพังพิทยาคม ปีการศึกษา 2560 - 2561

ระดับชั้น	ปี 2560			ปี 2561		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ม. 1	26	24	50	32	20	52
ม. 2	25	12	37	22	22	44
ม. 3	11	5	16	21	12	33
ม. 4	7	10	17	9	6	15
ม. 5	6	7	13	5	11	16
ม. 6	0	0	0	6	8	14
รวมทั้งหมด	75	58	133	95	79	174

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนตระพังพิทยาคม

9.4.2 ข้อมูลจำนวนข้าราชการครู ปีการศึกษา 2560 – 2561 สามารถแสดงได้ตาม ตาราง 5

ตาราง 5 แสดงจำนวนข้าราชการครู โรงเรียนตระพังพิทยาคม ปีการศึกษา 2560 - 2561

กลุ่มสาระการเรียนรู้	2560			2561		
	มี	เกณฑ์ควรมีตาม จำนวนห้องเรียน	ขาด/ เกิน	มี	เกณฑ์ควรมีตาม จำนวนห้องเรียน	ขาด/ เกิน
ภาษาไทย	1	ห้องเรียน 6 ห้อง	-	1	ห้องเรียน 7 ห้อง	-
ภาษาต่างประเทศ	1		-	2		-
คณิตศาสตร์	2		-	2		-
วิทยาศาสตร์	2		-	3		-
สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	1		-	1		-
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2		-	3		-
สุขศึกษาและพลศึกษา	1		-	1		-
ศิลปะ	-		ขาด 1	1		-
รวม	10	12	2	14	14	-

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนตระพังพิทยาคม *จำนวนครูต่อห้องเรียน 1 ห้องเรียนต่อ ครู 1 คน

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในประเทศ

สินีนาฏ สุทธิจินดา (2543 : 100 - 105) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพาณิชการ โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการปฏิบัติตนในห้องเรียน การปฏิบัติตนนอกห้องเรียนและการปฏิบัติตนในสังคมในระดับสูง นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียน สุขภาพจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อในตน การอบรมเลี้ยงดูและได้รับอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ธิติมา จักรเพชร (2544 : 55 - 57) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของชุดการแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้นหลังจากใช้ชุดแนะแนวและได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวกับนักเรียนที่ได้รับการใช้ข้อเสนอแนะมีวินัยในตนเองสูงขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บัณฑิต เหล่าสุชา (2544 : 51 - 52) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสถานการณ์ และจิตลักษณะกับพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ ความเชื่ออำนาจในตนมีผลต่อพฤติกรรมการมีระเบียบวินัย ถ้านักเรียนของกลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง จะมีพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยสูงกว่านักเรียนในกลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

วรพรรณ บุญวรโชติ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู กับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลยในระดับต่ำ และระดับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักศึกษา พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักศึกษาในเชิงบวก โดยระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองในเชิงลบ โดยระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักศึกษาในเชิงลบ โดยระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

สุพัชรีย์ หนูใหญ่ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวของนิสิตนักศึกษาโดยภาพรวม มีความคิดเห็นหรือพึงพอใจต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวของตนอยู่ในระดับที่ดี และเมื่อพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวแต่ละด้าน

พบว่า นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นหรือพึงพอใจต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพันรักใคร่ สามัคคีในครอบครัว ด้านลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัวอยู่ในระดับดี อีกทั้งยังเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษา

จิราภรณ์ ไชยรัตน์ (2539 : บทคัดย่อ อ้างถึงใน สำรววย ประโพธิ์ศรี, 2544 : 71) ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีสภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ขนาดของครอบครัว บรรยากาศในครอบครัว และบรรยากาศในการเรียนการสอนแตกต่างกัน มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน

พรชัย หนูแก้ว (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีวินัย ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ที่มีค่ามากที่สุดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมของกลุ่มเพื่อกับการรับรู้การสนับสนุนของสถาบัน ($r_{xy} = 0.666$) วิธีชีวิตแบบพุทธ กับเจตคติต่อการเรียน ($r_{xy} = 0.629$) การส่งเสริมของกลุ่มเพื่อกับการสนับสนุนของครอบครัว ($r_{xy} = 0.583$) และบุคลิกภาพเก็บตัวแสดงตัว กับค่านิยมทางวัตถุ ($r_{xy} = 0.492$)

สุชาติ รมโพธิ์สระ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาวินัยนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่นักเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความประพฤติ ด้านการแต่งกาย ด้านการเรียน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนแต่ละด้านอยู่ในระดับน้อยและภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับปัญหาวินัยนักเรียน พบว่า ระดับผลการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับปัญหาวินัยนักเรียนด้านความประพฤติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนและทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับปัญหาวินัยนักเรียนด้านความประพฤติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับผลการเรียนของนักเรียนและบรรยากาศของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับปัญหาวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับผลการเรียนของนักเรียน จำนวนนักเรียนในโรงเรียนและบรรยากาศของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำ กับปัญหาวินัยนักเรียนด้านการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับผลการเรียนของนักเรียน จำนวนนักเรียนในโรงเรียน และบรรยากาศของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำ กับปัญหาวินัยนักเรียนด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในภาพรวมระดับผลการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับปัญหาวินัยนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บราวน์ (Brown, 1982 : 121 – 133 อ้างถึงใน พัทย์ขวัญ สหชัยยันต์, 2548 : 55) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเคหะทราย เขตหลัก4 กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นหญิงได้รับความกดดันจากกลุ่มเพื่อนเป็นอย่างมากในด้านวิธีการแต่งกายสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศ และการร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่นการออกนัด และการไปงานสังสรรค์ สำหรับความเด่นชัดของกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนวัยรุ่นชาย ได้แก่ การดื่มสุรา และการใช้สารเสพติด

ชัยชนะ มิตรสัมพันธ์ , สมนึก แก้ววิไล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีวินัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพัฒนการพระนคร ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการมีวินัยของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ วิทยาเขตพัฒนการพระนครนักศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียน และกับเพื่อนนักศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับสูง ส่วนพฤติกรรมเกี่ยวกับกฎระเบียบนักศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีวินัยของของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพัฒนการพระนคร การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ในครอบครัว และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยเพศมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นิลบล เจริญพีช (2550 : 52) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลียนแบบการแต่งกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเขตเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของเพื่อนที่มีต่อพฤติกรรมวัยรุ่นว่า พฤติกรรมเพื่อนที่วัยรุ่นเลือกคบหา จะมีผล ต่อวัยรุ่นทั้งด้านการเรียน การแต่งกาย การคบเพื่อนต่างเพศ และกิจกรรมทางสังคมอื่นๆ วัยรุ่นที่ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน ปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อมได้ดี จะลดความตึงเครียดและมีความสุข สามารถพัฒนาสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนได้ดี ดังนั้นวัยรุ่นจึงพยายามทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน

กาญจนา คำเพราะ (2552 : 61) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสถานการณ์ที่น่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปรับตัวของนักเรียน คือความสัมพันธ์กับครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อน และการยอมรับกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวกับพฤติกรรมการปรับตัวของนักเรียนนับว่าเป็นเรื่องใหญ่ เพราะพ่อ แม่ เป็นบุคคลสำคัญอันดับแรกและสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิก ภาพบุคลิกภาพอันสมบูรณ์ของลูกย่อมมาจากความสัมพันธ์อันอบอุ่นจากพ่อ แม่ ความรักความอบอุ่นใจที่ลูกจะได้รับจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการ

ปรับตัวเพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมประการแรกที่มีมนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์ด้วยตั้งแต่แรกเกิดฉะนั้น พ่อ แม่หรือ ผู้เลี้ยงดูจึงมีความสำคัญต่อ การหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็ก

สิริทรรุ สายบุญตั้ง (2553 : 77) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวมากที่สุดเนื่องจากการดูแลเอาใจใส่ของคนในครอบครัวมีความสำคัญต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมทั้งทางกายและทางวาจา การที่ครอบครัวให้ความสำคัญต่อนักเรียนผ่านการอบรมเลี้ยงดู ดูแลทั้งการเรียน การเข้าสังคม เป็นการกำหนดบทบาทเริ่มต้นของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม หากครอบครัวขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด นักเรียนจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าว

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เมเยอร์ (Myers, 1990 : 1465 – A) ได้ศึกษาเรื่อง ทำการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาความเชื่อของอาจารย์ต่อการควบคุมนักเรียนกับความเชื่อที่มีต่อประสิทธิภาพของกฎระเบียบของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า การวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อระเบียบวินัย และตัวแปรอื่น ๆ อาทิ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อระเบียบวินัย ศิลธรรม จรรยา สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียนปรากฏผลว่า ครูที่มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน ครูที่สามารถสร้างบรรยากาศการสอนที่ดี มีเทคนิคการสอนที่เหมาะสม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะเป็นครูที่ควบคุมชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าอาจารย์ใหญ่ที่มีการศึกษาสูง และอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถใช้กฎระเบียบของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง การใช้ระเบียบวินัยอย่างเด็ดขาดของครู และผู้บริหารทำให้จำนวนนักเรียนที่ทำผิดลดลงมาก การวางแนวทางสร้างระเบียบวินัยแบบเด็ดขาดขึ้นใช้ในโรงเรียนจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการตัดสินใจของนักเรียนที่มีปัญหา คณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นกลุ่มบุคคลที่เหมาะสมในการสร้างกฎระเบียบของโรงเรียน ในการควบคุมความประพฤติของนักเรียน และเป็นผู้ลงโทษ เมื่อนักเรียนทำผิด ส่วนนักเรียนจะมีความคิดเห็นที่ถูกต้องเกี่ยวกับระเบียบวินัยหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวของนักเรียน กิจกรรมที่เหมาะสม บุคคล สังคมแวดล้อมที่เอื้ออำนวย บ้านโรงเรียน รวมทั้งกระบวนการพิจารณาความผิด และการลงโทษที่ยุติธรรมอย่างรวดเร็ว

ฮิลล์ (Hill, 1994 : 2824-A) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของครูและผู้ปกครอง เกี่ยวกับปัญหาวินัยนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ครูและผู้ปกครองเห็นว่าพฤติกรรมที่รุนแรง ทำให้เกิดปัญหาวินัยนักเรียนซึ่งมีสามสาเหตุจากภายในและภายนอก ได้แก่ไม่มีวินัยในตนเอง ขาดความร่วมมือของผู้ปกครองและครู นักเรียน

ฟริเซน-ฟอร์ด (Friesen-Ford, 1997 : 642) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสำรวจทัศนคติของผู้ปกครองและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีเกี่ยวกับระเบียบวินัยนักเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียน Saskatchewan ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองโดยรวมมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับวินัยในโรงเรียน และผู้ปกครองมีความเห็นว่า ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกวินัยที่จะนำไปดำเนินการกับเด็ก ๆ ของพวกเขาว่าควรจะเป็นอย่างไร การเอาใจใส่อย่างเข้มงวดกับผู้ประพฤตินั้นไม่เหมาะสมกับการฝึกวินัย และการนำการลงโทษทางกายมาใช้ควรเป็นมาตรการสุดท้าย ข้อมูลที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้มาจากผู้ปกครอง 143 คน จากทั้งหมด 392 คน ที่ได้รับแบบสอบถาม ผลที่ได้รับแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินการฝึกวินัยนักเรียนในโรงเรียนมากกว่าที่จะคอยรับเฉพาะข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ว่าเด็ก ๆ ของพวกเขา กำลังมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังจะเข้ามาเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ อาทิ เช่น ขอบเขตการยอมรับการลงโทษทางกายว่าควรเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาใช้ในการฝึกวินัยนักเรียน

คิลโลอน (Killion, 1997 : 265) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีการและเครื่องมือที่ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอินเดียนา ใช้ในการจัดการเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดการเกี่ยวกับนักเรียนที่ประพฤติผิดวินัย การศึกษาพบว่า วิธีที่ใช้ได้ผล คือ การพูดคุยทางโทรศัพท์ วิธีที่ได้ผลน้อยที่สุด คือ การกักขังหน่วงเหนี่ยว และสาเหตุเบื้องต้นของปัญหานี้ คือ ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ และปัญหาที่สำคัญอันดับหนึ่งของการประพฤติผิดระเบียบวินัย คือ ความเมินเฉยไม่เอาใจใส่นักเรียน และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มักมีปัญหาด้านการประพฤติผิดวินัยของนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ไฮนส์ (Hines, 1997 : 156) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพสิ่งแวดล้อมด้านอาคารสถานที่กับผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมของนักเรียน โดยสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์พฤติกรรมการทำผิดวินัยของนักเรียน การศึกษาพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่มีสภาพอาคารสถานที่ดีกว่า จะมีคะแนนสูงกว่าโรงเรียนที่มีห้องทดลองวิทยาศาสตร์ที่ดี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่า นอกจากนี้สถานที่ตั้งของโรงเรียนที่เก็บอุปกรณ์และปัจจัยอื่นๆ ล้วนมีผลต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

เอดดี (Eddy, 1998 : 4505-A) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของครูและนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและระเบียบวินัยของนักเรียน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างในการรับรู้ของครูและนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ของครูและนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและระเบียบวินัยของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มิเชล (Michel, อ้างถึงใน ปอแก้ว ศิริจันทร์, 2546 : 30) ได้ศึกษา เรื่องผลการฝึกมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตนเอง และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเด็กที่มีจินตนาการสูงจะมีลักษณะมุ่งอนาคตมากกว่าเด็กที่มีจินตนาการต่ำ ซึ่งความเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมและการมีจินตนาการสูงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องในการอ่านหนังสือพิมพ์ โดยสิ่งพิมพ์ทั่ว ๆ ไป มักเขียนในรูปแบบนามธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เป็นลักษณะทางจิตที่สามารถควบคุมตนเองได้ มีจุดมุ่งหมายในการกระทำเพื่อสิ่งที่ดีกว่าในอนาคต ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาพฤติกรรม เช่น ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

สตรอง (Strang, อ้างถึงใน พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์, 2544 : 29) ได้ศึกษา เรื่องบทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจผู้อื่น รู้จักแก้ไขสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ปรับตัวเหมาะกับสิ่งแวดล้อม

คิม (Kim, 2000 : 2979-A) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการฝึกทางจิตใจของนักศึกษาสถาบันเทววิทยา ผลการศึกษาพบว่า มนุษย์ที่สมบูรณ์ คือผู้ซึ่งรับรู้สัมพันธ์ภาพด้วยพระเจ้าด้วยตัวของตนเอง ด้วยเพื่อนและด้วยธรรมชาติ และเพื่อสนับสนุนสัมพันธ์ภาพดังกล่าว ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติด้วยการสวดมนต์ และการศึกษาจากคัมภีร์และเพื่อสนับสนุนสัมพันธ์ภาพด้วยตัวตนของตนเองด้วยการเชื่อในตนเองสำหรับสนับสนุนสัมพันธ์ภาพ ด้วยเพื่อก็คด้วยการให้ความรักและกับธรรมชาติ ก็ด้วยการปกป้องธรรมชาติ จากการวิจัยครั้งนี้ใช้เพื่อวางแผนการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียนมีผลกระทบต่อการจัดระเบียบในชั้นเรียนของลูก และชี้วัดว่าการพบพ่อแม่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมในชั้นเรียน ซึ่งจากการวิจัยสนับสนุนถึงความสำคัญในการพบผู้ปกครองเพื่อการพิจารณาวางแผนหรือพัฒนาเกี่ยวกับวินัยของนักเรียนสำหรับ โรงเรียนอื่น ๆ

เอนซิโซ (Enciso, 2001 : 961) ได้ศึกษา เรื่องการรับรู้เกี่ยวกับการมีวินัยนักเรียนตามทัศนะของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจคาดเคลื่อนเกี่ยวกับการระบุปัญหาวินัยของครูจะต้องรับรู้ก่อนที่ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับวินัยนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ทั้งครูและนักเรียนไม่มีความรู้สึว่าการปฏิบัติใด ๆ ต่อปัญหาวินัยนักเรียนมีประสิทธิภาพในการป้องกัน หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่เหมาะสม แต่ผู้บริหารรู้สึกว่าการเป็นปัจจัยสำคัญในการนำนโยบาย

การแก้ปัญหาให้นักเรียนไปได้อย่างประสบความสำเร็จซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดชั้นเรียนของครู และนักเรียนมีความเชื่อว่าผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการแก้ไขปัญหาด้านวินัยของนักเรียน

ซาคเชลฟอร์ด (Shacketford, 2002 : 2135-A) ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียนเกี่ยวกับความมีวินัยของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า พ่อแม่ ครู ผู้บริหารของโรงเรียน ควรพัฒนาความร่วมมือและนำโครงการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งการฝึกอบรมทำให้พัฒนาการสื่อสารกันระหว่างครอบครัวและทีมอาจารย์ พ่อแม่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานของ โรงเรียนที่จะให้การศึกษาแก่เด็กและช่วยให้เด็กได้ถึงพร้อมแห่งศักยภาพของพวกเขา สรุปว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่หลากหลายตลอดทั้งปี เพื่อให้พ่อแม่ได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด ให้เปลี่ยนสถานที่และมีกิจกรรมหลากหลายกว้างขวาง เพื่อให้พ่อแม่รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในการบูรณาการการศึกษาของลูก ๆ

ตาราง 6 การสังเคราะห์วิธีการส่งเสริมวินัยนักเรียน

ที่.	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																		
		ต้องปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่แรกเกิด	สอดแทรกในทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	การรู้จักปกครองตนเอง	ความสนใจของผู้ปฏิบัติ	การสร้างควมรับผิดชอบ	การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร	ต้องสร้างความเชื่อและทัศนคติร่วมกัน	อยู่บนพื้นฐานวินัยเชิงบวก	เนื้อหาอันวญให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล	พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วม	กระทำอย่างต่อเนื่อง	ปลูกฝังด้านคุณธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	การสร้างสภาพบรรยากาศครอบครัว	การอบรมเลี้ยงดูที่ดี	การปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม	การสร้างสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน	การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับครู
1	ดิษฐ คำมา (2546)	/	/	/																
2	พรศักดิ์ นามกอง (2547)				/	/														
3	มอริริช (Morrish, 2000)						/	/	/	/	/									
4	ปิติ ประูเรือน (2547)											/								
5	ไพบูลย์ ข้าขันมะลี (2548)												/							
6	กรมอาชีพศึกษา (2542)						/													
7	อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542)						/													
8	จันทรา พวงยอด (2543)						/													
9	กรมวิชาการ (2544)						/													

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																			
		ต้องปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่อายุ 3-5 ปี	สอดแทรกไปในทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	การรู้จักปกครองตนเอง	ความสนใจของผู้ปฏิบัติ	การสร้างควมรับผิดชอบ	การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร	ต้องสร้างความเข้าใจและเห็นคุณค่าร่วมกัน	อยู่บนพื้นฐานวินัยเชิงบวก	ใช้อำนาจให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล	มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้องครบผู้ดูแล	กระทำต่อเนื่อง	ปลูกฝังวัฒนธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ระดับการยอมรับระบบรางวัล	การยอมรับสิ่งที่ดี	การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม	การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมภายในองค์กร	นำเสนองานที่สร้างสรรค์	การสร้างสรรค์นวัตกรรม	
10	สุเทพ ยงยุทธ์ (2544)						/														
11	พรรณี ทองทับ (2545)						/														
12	ณรงค์ ศิลารัตน์ (2544)						/														
13	พิชัย ชัยชินรัตน์ (2545)						/														
14	วະรีพร บำรุงผล (2548)						/														
15	อังคณา อธิธาเวทย์ (2548)						/														
16	กฤษจา ดอนทอง (2549)						/								/						/
17	ฤตินันท์ สมุทรทัย และคณะ (2560)						/						/								

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																	
		ค่าบริการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน	ส่งมอบงาน/มอบหมายงาน	การจ้างงาน	การมอบหมายงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน	การส่งมอบงาน					
18	ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2542)												/						
19	เจียมจิต บุญรักษ์ (2543)												/						
20	สมนถมล เพ็ชรมณี (2543)												/						
21	สุรนชัย ปานเกลียว (2548)												/						
22	ปิยนันท์ ภิรมย์ไกรภักดิ์ (2544)												/						
23	จุฑาธิป เปี่ยมประถม (2545)												/						
24	ชุลีพร รัตนะเจริญชัย (2547)												/						

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																			
		ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก	สอดแทรกอยู่ในกิจกรรม	การปฏิบัติตนเป็นประจำ	การรู้รักจรรยาบรรณ	ความสามัคคีของผู้ปฏิบัติ	การสร้างควมรักมิตร	การเตรียมความพร้อมของบุคลากร	ต้องสร้างความเชื่อมั่นต่อศิษย์	อยู่อย่างมีวินัย	เลือกใช้นโยบายที่เหมาะสม	พร้อมที่จะเผชิญอุปสรรค	กระตือรือร้น	ปลูกฝังด้านคุณธรรมและจริยธรรม	วิเคราะห์ระบบ	มุ่งส่งเสริมคุณธรรม	การปรับปรุงแก้ไข	นอกรอบ	นอกระบบ	นอกระบบ	
25	อัมพร สาระพันธ์ (2547)												/								
26	กัลยา ศรีปาน (2542)												/								
27	จักรพงษ์ นิลพงษ์ (2543)												/								
28	สุมนธา แก่นกุล (2544)												/								
29	กรมวิชาการ (2542)												/		/						
30	มนตรี กำลังดี (2543)												/								
31	มนตรี วงศ์ละคร (2543)												/								
32	พนัส หันนาคินทร์ (2542)														/						

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																
		ตีพิมพ์บทความในวารสารวิชาการ	ตีพิมพ์บทความในนิตยสารวิชาการ	ตีพิมพ์บทความในหนังสือวิชาการ	ตีพิมพ์บทความในวิทยานิพนธ์	ตีพิมพ์บทความในเอกสารวิชาการ	ตีพิมพ์บทความในสื่อมวลชน	ตีพิมพ์บทความในสื่อออนไลน์	ตีพิมพ์บทความในสื่อสังคม	ตีพิมพ์บทความในสื่อวิทยุ	ตีพิมพ์บทความในสื่อโทรทัศน์	ตีพิมพ์บทความในสื่อสิ่งพิมพ์	ตีพิมพ์บทความในสื่ออิเล็กทรอนิกส์	ตีพิมพ์บทความในสื่ออื่น ๆ				
33	วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (2544)													/				
34	รุจิรี ภู่อาระ (2544)													/				
35	สวัสดี ปทุมราช (2545)													/				
36	สำเภา พุทธปวน (2548)													/				
37	พิชัย อ้นปัญญา (2552)													/				
38	วณิชชา เพชรสุวรรณ (2543)													/				
39	สวาท ภูคว่างค์ (2548)													/				

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																			
		ต้องปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่แรกเกิด	สอดแทรกในทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	การรู้จักปกครองตนเอง	ความสนใจของผู้ปฏิบัติ	การสร้างควมรับผิดชอบ	การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร	ต้องสร้างความเชื่อและทัศนคติร่วมกัน	อยู่บนพื้นฐานวินัยเชิงบวก	เอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล	พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วม	กระทำอย่างต่อเนื่อง	ปลูกฝังด้านคุณธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	การสร้างสภาพบรรยากาศครอบครัว	การอบรมเลี้ยงดูที่ดี	การปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม	การสร้างสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน	การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับครู	
40	ธีระพล คล้ายสิงห์ (2546)														/						
41	สุกัญญา มะละโยธา (2550)														/	/					
42	วรพรรณ บุญวโรชิตี (2544)														/	/					
43	สิรินภรณ์ บุญสำเร็จ (2546)														/	/					
44	ธัญญรัตน์ โพธิสาร (2548)														/	/					
45	ภัควดี ปรีชาประพาฬพงศ์ (2550)														/	/					
46	สิริทธธา สายบุญตั้ง (2553)														/	/					/

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่.	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																		
		ต้องปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่แรกเกิด	สอดแทรกในทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	การรู้จักปกครองตนเอง	ความสนใจของผู้ปฏิบัติ	การสร้างควมรับผิดชอบ	การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร	ต้องสร้างความเชื่อและทัศนคติที่ร่วมกัน	อยู่แบบพื้นฐานวินัยเชิงบวก	เนื้อหาอันยาวนานให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล	พ่อแม่ครูต้องมีส่วนร่วม	กระทำอย่างต่อเนื่อง	ปลูกฝังด้านคุณธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	การส่งเสริมสภาพบรรยากาศครอบครัว	การอบรมเลี้ยงดูที่ดี	การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม	การสร้างสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน	การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
47	สิรินภรณ์ บุญสำเร็จ (2546)														/					
48	วรรณภา ขาวนิ่ม (2548)														/					
49	นิลุบล เจริญพีช (2550)														/					
50	พรพรรณ วีระปรียาภรณ์ (2544)																	/		
51	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2552)																	/		
52	นิยม กริมใจ (2545)																	/		
53	ชลอ ไกรทอง (2547)																	/		
54	ธัญญรัตน์ โพธิสาร (2548)																	/		

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	นักวิชาการ/นักวิจัย	วิธีการ																	
		ต้องปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่แรกเกิด	สอดแทรกในทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	การรู้จักปกครองตนเอง	ความสนใจของผู้ปฏิบัติ	การสร้างควมรับผิดชอบ	การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร	ต้องสร้างความเชื่อและทัศนคติร่วมกัน	อยู่อย่างเรียบง่าย	ให้อำนาจให้เด็กเลือกการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง	พ่อแม่ส่งเสริมต้องอุปถัมภ์ผู้	ภาระงาน	ปลูกฝังด้านคุณธรรมและพฤติกรรมจริงจริยธรรม	การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	การส่งเสริมสุขภาพจิต	การส่งเสริมสุขภาพจิต	การส่งเสริมสุขภาพจิต	
55	สุชา จันทร์เอม (2542)																		/
56	ลักขณา สริวัฒน์ (2545)																		/
57	สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546)																		/
58	กาญจนา คำเพราะ (2552)																		/
59	นวลจิตต์ เขาวีร์ติพงศ์ (2545)																		/
60	ธิดา ฐิติพานิชยางกูร (2550)																		/
61	ยนต์ ชุ่มจิต (2550)																		/
สรุป																			

จากตาราง 6 พบว่า ผลของการสังเคราะห์วิธีการส่งเสริมวินัยนักเรียนนั้น พบว่าวิธีการที่สามารถดำเนินการได้จริง ปรากฏผลการวิจัย บทสรุปและแนวทางปฏิบัติที่สำเร็จมาแล้ว จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนักวิจัยและศึกษาค้นคว้า จำนวน 61 คน 19 แนวคิด ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เป็นรายวิธีพบว่า มีประเด็นหรือหัวข้อที่มีการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง 70 ประเด็น ประเด็นที่เด่นชัด 3 ประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม 16 เรื่อง การสร้างความรับผิดชอบ 12 เรื่อง และการปลูกฝังด้านคุณธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม 9 เรื่อง ส่วนเรื่องอื่น ๆ ก็มีความสำคัญและน้ำหนักมากน้อยต่างกันไป ดังนั้น ผู้ศึกษาสามารถนำประเด็นจากนักวิจัยและผู้ศึกษาค้นคว้ามาสังเคราะห์และกำหนดเป็นกิจกรรมที่สามารถสนับสนุน และส่งผลให้นักเรียนมีวินัย โดยจัดกิจกรรมสนับสนุนโครงการส่งเสริมวินัยนักเรียน โรงเรียนตระพังพิทยาคม 3 กิจกรรม ได้แก่ (1)กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม (2)กิจกรรมเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียน และ (3)กิจกรรมป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรอบแนวคิดในการรายงานโครงการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้รายงานได้สรุปกรอบแนวคิดในการรายงานโครงการส่งเสริมวินัยนักเรียนโรงเรียนตระพังพิทยาคมได้ดังนี้

